

I »*Mit Livs Eventyr*« har jeg fortalt fra min første Ungdomstid i Kjøbenhavn, hvilket Hjem jeg fandt i Admiral *Wulffs* Huus paa Søcadetacademiet. Her kom paa den Tid to unge portugisiske Dreng, *José* og *George O'Neill*, Sønner af Chefen for Handelshuset *Tolades O'Neill* i *Lissabon*; Faderen vilde, at hans Børn skulde kjende Folket og Sproget i det Land, hvis Consul han var; maaskee ogsaa de politiske Uroligheder i det dengang ulykkelige *Portugal* bestemte ham dertil. De bleve af vor spansk-portugisiske Minister *dal Borgo* anbefalede Admiral *Wulff*, optagne i hans Huus og satte i Professor *Nielsens* Skole; snart lærte de vort Sprog og fik Kjærlighed til vort Land. Jeg saa dem næsten daglig i de fire Aar de levede her, de reiste derpaa til *Sverrig* for ogsaa at kjende dette Land og dets Sprog. Fra den Tid ligge mange Aar imellem, vi vare ikke i Brevvexling, hørte ikke fra hinanden. Da kom for et Aarstid siden en Landsmand og bad mig om et Par anbefalende Ord til En eller Anden i *Lissabon*, et Sted han troede, at jeg havde besøgt. Jeg vidste ingen Bedre at skrive til end min Ven fra Ungdomstiden, Hr. *George O'Neill*, der efter sin Faders Død var bleven dansk Consul. Jeg skrev, fik Brev fra ham igjen og atter Brev, der gjentog paa det Varmeste den Indbydelse, ogsaa selv at komme til ham, see hans skjønne Fædreland, boe hos ham og hans Brødre, ret blive hjemme der, have det saa godt som et varmt Hjertelag formaaede, og det er opfyldt. Jeg har gjenseet Ungdomsvennerne, levet med dem og deres, seet en Deel af deres skjønne Fædreland, det jeg ikke før kjendte, og som de Fleste af mine Landsmænd kun vide saa Lidet om. Jeg bringer her de flygtigt nedskrevne Erindringer fra denne Udflugt i Aaret 1866.

I

***Bordeaux. Ristori* som *Medea*. I *Baskernes* Land. *Burgos*. Jernbanefart til *Madrid* og Ophold der. Romantisk Reise med Coureer over *Truxillo* til *Badajoz*. Skjønhedsblomsten.**

Gjennem *Tydskland*, *Holland* og *Belgien* var jeg naaet *Paris*, hvorfra jeg efter en Maanedes Ophold kom til *Bordeaux*, det egenlige Udgangspunkt for mit Besøg i *Portugal*.

Den Fem og Tyvende i hver Maaned gaaer fra *Bordeaux* til *Rio Janeiro* et af de største, velindrettede keiserlige Skibe; det anløber *Lissabon*; allerede havde jeg meldt min Ankomst der med Fartøiet, som man antog vilde indtræffe den otte og tyvende April.

Veiret var ugunstigt og stormende, den spanske Sø, vidste jeg, var ingen Lystfart; men gjennem *Spanien*, hvor endnu ikke Jernbanen var aabnet mellem *Madrid* og den portugisiske Grændse, vilde det blive en besværlig og længere Reise; jeg var ubestemt. Da læste jeg paa Gadehjørnet: »*Ristori* er i *Bordeaux*«, hun træder op som *Medea* og som *Maria Stuart*. Endnu har ingen tragisk Konstnerinde i Udlandet, selv ikke *Rachel*, saaledes betaget og opfyldt mig som *Ristori*; jeg havde tidligere i *London* seet hende som *Lady Machbeth*; Scenen, hvor hun gaaer i Drømme, er bleven mig uforglemmelig som det meest Fuldent af tragisk Konst.

Jeg besluttede at blive et Par Dage endnu for at see *Ristori*, og da at lægge Reisen over Land, opgive Søveien, hvor Stormen idelig blæste, see igjen en Deel af Spanien, som jeg for et Par Aar siden, med saa meget Udbytte, havde besøgt. Nu, først og fornemmeligt var det at see *Ristori* som *Medea*.

Det var i Sandhed storartet! Det var Tragedien selv, der i hende aabenbarede sig; her var en saa plastisk Skjønhed, en saa gjennemtænkt og følt Gjengivelse af *Medeas* Charakter, man forstod, at en Kvinde som hun kunde dræbe sine Børn, og selv heri just være Moder af det fulde Hjerter. *Ristoris* Stemme er saa klangfuld, den er som en Musik, der, i Forening med Betoningen og det sjælelige Udtryk, gjør, at selv Den, som ikke forstaaer det italienske Sprog, dog forstaaer Tanken af det, hun siger. Uforglemmelig er mig Slutningsscenen, det Blik fuldt af Kjærlighed og Sjælekamp, hvormed hun seer paa sine Børn, og derpaa Smerten, Moderhjerterets hele Inderlighed, hvormed hun betragter de Smaa, hun har dræbt; man faaer Taarer i Øinene derved. Og nu, idet deres Fader spørger hende: »Hvo har dræbt dem?« løfter *Medea* sit Hoved, fæster sit Blik paa ham og siger: »Du!« I dette ene Ord veed *Ristori* at lægge en saa gribende Kraft, at det risler os koldt ned ad Ryggen. Med *Ristori* dør Tragedien; hvo skal kunne træde i hendes Sted?

Næste Dag var jeg i Banetoget over *Tours* til *Bajonne*; *Pyrenæerne* løftede sig foran. Jeg skulde atter betræde *Cervantes'* og *Murillos* romantiske Fædreland.

Nu var ikke, som sidst jeg reiste her, Afbrydelse i Jernbanen imellem *Paris* og *Madrid*. Toget foer afsted, Dampen løftede sig som Skyer i Luften og fordunstede; et Blik paa den Biscaiske Havbugt og den skjultes af Landhøider, hvorfra man paa en kort Vandring naaer *Biarrits*, hvis porøse Klippehuler med rullende, tordnende Søer, lyslevende kom mig i Tanke. Uden Spørgen om Pas foer vi denne Gang ind i *Spanien*; endelig ogsaa her er denne Reiseplage og Uleilighed ophørt. Jeg har saa ofte ved dette for den Veifarende kjedelige og kun ved Pengepresseri længe bevarede Standsningsssystem tænkt paa Historien, man har om en Grændsesoldat, der spurgte en Reisende: »Har De Pas?« og fik til Svar: »Nei!« Da svarede han: »det er meget heldigt for Dem, ellers havde De faaet megen Uleilighed, nu har De ingen!« og han lod ham passere; det Samme lode de os, takket være Jernbaneflugten og Oplysningen.

Da jeg for tre og tredive Aar siden første Gang var i Rom, saae jeg i *Peterskirken*, paa ophøiede Fløielsstole, to kongelige Flygtninge, Don *Miguel* af *Portugal* og Dronning *Christine* fra *Spanien*; nu drog jeg til den Førstes Fædreland, men Dronning *Christine* selv drog netop med samme Banetog, som jeg, ind i *Spanien*, for at aflægge Besøg hos sin Datter, den regjerende spanske Dronning *Isabella* den Anden; de kongelige Vogne vare sendte hende imøde; baskiske Bønder med deres røde Nationalhuer musicerede, medens hun tog Middag i *Irun*, den første Stad over Grændsen; jeg vilde blive et Døgn i det nære, romantisk liggende *St. Sebastian*.

Paa Reisen hjemme fra, gennem de forskjellige Lande, havde jeg i de fleste større Byer seet i Boutiksvinduer som Photographibillede *Kaulbachs* skønne Fremstilling af mit Eventyr »*Engelen*«, der bærer det døde Barn og dets Blomster op mod Himlen; sidst saae jeg det i *Bajonne*, men ogsaa her i *St. Sebastian* var det at see. »*Engelen*« var fulgt mig over *Pyrenæerne*; maatte det være mig et billedligt, godt Varsel, bad jeg.

Da jeg sidst reiste gennem *Baskernes* Land laae alle Bjerge og Dale med Snee, nu var her Foraar, Solen skinnede varmt, Alt var vaarligt grønt. Jernbanetoget fløi gennem de

sprængte Bjerge; Tunnel fulgte paa Tunnel, uendelige lange og mørke, ikke ganske at stole paa, sagde en af de Reisende. – Vildt og eensomt, forskjelligt fra det veldyrkede, stærkt beboede *Frankrig*, bredte sig Landskabet med enkelte halvt forfaldne Gaarde og smaa, sorte, opklistrede Byer; men Sagn og Sange i digterisk Kraft og Fylde lever og klinger her; en Samling af disse Folkedigtninger, oversatte paa Fransk, fulgte mig, befolkede Landet og gød Poesiens Skjær over disse Egne.

Atter saa jeg *Burgos'* mægtige Cathedral, atter gik jeg under dens prægtige Buer og fornåm den samme tunge, ildedunstende Luft, blandet med Røgelsen, som da jeg sidst var her. Jeg tænkte paa *Cid*, der ikke længer som i mine yngre Aar, seet gennem Digtningens Farvespil, staaer mig saa ideal ridderlig. Heller ikke som sidst følte jeg mig glad i dette besjungne Land; allerede ved Indtrædelsen mødte jeg saa mange mørke, ildeseende Ansigter, det være nu tilfældigt eller ei, fornøieligt var det ikke. I *St. Sebastian* og ogsaa her i *Burgos* vare Hotellets Folk tvære; i Barberens Bod sad en Kreds af skjæggede Folk, skidne og lasede; Alt var ubehageligt lige til Barberens løglugtende Fingre; men det kunde jo være værre! jeg tænkte paa en endnu uhyggeligere Situation som en Landsmand havde været i, da han paa sin italienske Reise kom ind til en Barbeer i *Terracina*. Idet han der sad paa Stolen og Kniven gik ham over Ansigtet, saa han en Mængde Folk staae udenfor Gadedøren og gjøre sære Tegn til ham. Han spurgte Barberen hvad dette havde at betyde, og denne svarede ganske ligefrem: »jeg har nylig været gal, de troe, at jeg endnu ikke er ved Forstanden og ere bange for, at jeg skal skære Halsen over paa Dem!« Det var en værre Situation end min; og det er altid en Trøst, at man ikke prøver det Værre.

Næstfølgende Nat vilde jeg reise med Banetoget til *Madrid*; Folk i *Burgos* bare endnu den tre og tyvende April store tykke Kapper, saa koldt var det. Jeg sad i min Vinterfrakke og med en stor ulden Plaid om mig, og dog frøs jeg, mine Tænder klappede, Natten var lang og iisnende, stærk Røg af daarlige Cigarer fyldte Vognen, udenfor skylregnede og haglede det. Over *Valladolid* og *Escorial* naaede vi i Morgenstunden *Madrid*, hvor for tredie Gang, siden jeg kom over den spanske Grændse, min Koffert blev aabnet og gennemrodet. Leietjeneren førte mig til *Fonda del Francia*, der er aldeles spansk og ligger i *Calle del Carmen*.

Under mit forrige Besøg behagede *Madrid* mig ikke, denne Gang tiltalte det mig endnu mindre; jeg følte mig uhyggelig, ilde stedt og utilfreds; *Murillos* og *Velasquez'* mageløse Billeder formaaede ikke at lyse ind i mig. Ligesom forrige Gang fandt jeg nu heller ikke her nogen Repræsentant for *Danmark*, vor danske Consul var reist til *Paris*, jeg havde staaet aldeles forladt om ikke den portugisiske Gesandt, til hvem jeg var anbefalet, paa det Smukkeste og Bedste havde viist Interesse for mig.

Jernbanen mellem *Madrid* og den spanske Grændse var, paa et lille Stykke nær, længst fuldført; Kongen af *Portugal* havde nyligt passeret denne; men til privat Brug var Banen endnu ikke aabnet og vilde neppe blive det, sagde man, før til Udstillingstiden i *Paris*, det kommende Foraar; vilde jeg altsaa paa den hurtigste Maade fra *Madrid* til *Lissabon*, maatte jeg med Coureren; hver Aften tager denne afsted med Breve og smaa Pakker; det er en lille Vogn, der kun har Plads til Kudsk, Coureer og to Reisende; jeg maatte, for at være sikker paa en Plads, tegne mig fem Dage før Afreisen, og altsaa vente saa længe i det ikke hyggelige *Madrid*. Med Undtagelse af Billedgaleriet frembyder Spaniens Hovedstad ikke noget Eiendommeligt for en Fremmed, ikke engang Udseendet af en ægte spansk By med romantiske, mauriske Minder. Koldt var her, Solen vilde ikke komme til Kræfter, man vidste

vel, at Regjeringen havde faaet Magt over de revolutionaire Bevægelser, General *Prims* Tropper vare ude af Landet, men hvorledes egenlig Folkestemningen var, vidste jeg ikke. »Vi gaae paa en Vulkan!« blev der sagt og tilvisse, denne brød ogsaa ud nogle Uger efter at jeg var naaet til *Lissabon*; Telegrammer meldte i Avisen om Urolighederne i *Madrid*, om blodige Kampe i Gader og Stræder, hvormange der vare blevne dræbte og hvormange der senere bleve nedskudte.

I de Dage jeg maatte blive i *Madrid* var her en stor Nationalfest til Erindring om de Spaniere, der for Aaringer tilbage, under *Napoleon* den Første vare blevne skudte som Oprørere. Nu vaiede Sørgeflor og Faner over deres Grave, Musik og Taler løde, det var en Folkefest; man fortalte mig, hvor glødende og heftigt Gemytterne udtalte sig mod Franskmændene, og for Almuesmanden vare alle Fremmede strax Franskmænd.

»Det er bedst jeg følger Dem, naar De imorgen gaaer ud!« sagde Leietjeneren; »der er meget Folk paa Gaderne, meget Militair, stor Bevægelighed.«

Paa mit Spørgsmaal om der var Noget at befrygte, svarede han Nei! jeg besluttede da at gaae ene om og gik uden Ledsagelse, dog paa den lange Vei til den portugisiske Gesandt, hvor jeg skulde tilbringe Middagen, fornam jeg Raab og Tiltale af daarligt klædte Folk, der, uagtet jeg ikke forstod Ordene, sagde mig, at man var ikke den Fremmede venligt stemt. Ud paa Aftenen kjørte Gesanden mig til mit Hotel, og Natten gik stille hen uden Forstyrrelse.

En særdeles Glæde under mit korte Ophold blev mig, idet jeg i disse Dage mødtes her med den høist elskværdige svenske Baron *Stedingk*, hvem jeg kjendte fra hans Studentertid i *Upsala* og senere som Intendant ved det kongelige Theater i *Stokholm*; han var kort før min Ankomst indtruffen til *Madrid* som svensk Minister, hos ham fandt jeg mig hjemligt, kunde tale mit danske Sprog, tale om Hjemmet i Norden; hos ham fandt jeg de hyggeligste Timer under Opholdet her.

Torsdag Aften, den tredie Mai, skulde jeg endelig afsted; det vilde blive en besværlig Reise, vidste jeg; den vilde vare henved to Dage, havde man sagt; saalænge skulde jeg sidde knuget ind i Diligencen, men det drog endnu længere ud, det blev hele tre Nætter og to Dage; først tresindstyve Timer efter Afreisen fra *Madrid* i saagodtsom uafbrudt Fart naaede jeg Maalet. Den portugisiske Gesandt *Marquis de Sobrals* sendte sin Tjener til Diligence-Contoret for der at være mig til Tjeneste; min eneste Reisekammerat var en ung Læge fra *Lissabon*, han talte lidt Fransk, vi kunde underholde os med hinanden; han var paa den hele Reise høist elskværdig og forekommende.

Endelig efter lang Nølen smældede Kudsken med sin Pidsk og vi foer afsted gjennem de just ikke stærkt belyste Gader, ud gjennem en af Byens Porte, over gamle, murede Broer. Det gik i vild Fart, ret som om Muuldyrene ogsaa ønskede snarest at slippe bort fra *Madrid*; Lysene blinkede, Campagnen aabnede sig, udstrakt og øde. Vi saae ikke en Bygning; stille og mennesketomt syntes der rundt om. En eensom Borgruin viste sig i det klare Maaneskin. Milevidt var det mellem de enkelte opreiste Vaaninger for Gensdarmene, der med Kone og Børn her have deres lille Stykke Jord, hvorfor de, tilfods og tilhest, velvæbnede maae vogte Landeveien og sikre de Reisende mod Overfald. Sex til otte Muuldyr trak i flyvende Fart vor Vogn, der hoppede og stødte mod Veiens løse Steen og Ujævnheder. Maanen skinnede rund og stor i den klare, gjennemsigtige Luft; der var noget uforglemmeligt Romantisk i denne eensomme Nattefart i *Cids* og *Don Quixotes* Land.

I den tidlige Morgen, efter at have passeret Floden *Tajo*, hvis sivbegroede Bredder og Slyngninger her viste sig paa det meest Maleriske, under de ildfarvede Skyer, naaede vi Byen *Talavera de la Reina*; her vrimlede allerede paa Pladsen af Bønder i side, lasede Kapper og med en bred Hat paa Hovedet, der gav hver Udseendet af en Bandit; en Skare endnu mere pjaltede Tiggere, Mænd og Qvinder, omringede os foran det ynkelige Vertshuus, hvor en gammel Qvinde uappetitlig lavede os vor Chocolate. Tiggersværme formeligt lagde Hænder paa os, trak os i Ærmer og Skjøder for at faae et Par Kobberskillinger. Vi ligesom omslyngedes af Polyper i Pjalter; den ene Las slog den anden, idet de hang sig op om Vognen, til denne endelig kom i Fart.

Veien førte gennem smukke Skovstrækninger. Ud paa Eftermiddagen naaede vi Bjergene, der prangede med en Rigdom af blomstrende Hækker; det var som laae der Snee hen over det Grønne; men det var hvide Blomster, ikke ulige vore vilde Roser, kun at hvert Blad var større og mere reent hvidt med en kulsort Prik. Veien steg i Zikzak; vi fik Oxer til Forspænd og kunde altsaa tilfods i jævn Gang følge med og nyde det vidtudstrakte Skue. Nedfarten førte til den første større By paa vor Vei, *Truxillo*, *Pizarros Fødeby*.

Man havde i *Madrid* gjort mig opmærksom paa, hvad der ogsaa viste sig nødvendigt, at føre en god Madkurv og Viin med sig; med Coureren bliver saa godt som intet Ophold for den Reisende, og i Vertshusene kan man ikke være sikker paa at erholde andet end Chocolate. Min Vert i *Fonda del Francia* havde forsynet mig med en heel stegt Kalkun, Brød, Ost og Viin, min Medreisende førte ogsaa Proviant med, endnu havde vi hele Dagen ikke ret nydt noget ordenligt Maaltid, nu blev der forundt os en heel Times Ophold i *Truxillo*.

Postens Ankomst er en Begivenhed i en saa lille, midt inde i Landet liggende Stad; medens vi sad tilbords fik min Medreisende Besøg af et Par unge Venner, der fra Byens Casino, ligeover for Vertshuset, havde seet os komme og kjendt ham. To af Husets Piger vartede os op og sladdrede med megen Ligefremhed og godt Humeur. Den Yngste spurgte mig, fra hvilket Land jeg var, og hørte nok nu første Gang Navnet »*Dinamarca*«. Med spansk Livlighed, under Latter og Lystighed, forsikkrede hun, at derhen vilde hun gjerne reise, Navnet lød saa smukt, og nu spurgte hun med en halv alvorlig Mine om jeg vilde tage hende med, hun var beredt dertil.

Conducteuren kom, tog Deel i Maaltidet og snart sad vi igjen i Vognen for at prøve den anden Reisenat og det paa den meest ubarmhjertige, slette Vei, hvor Vognen hoppende slingrede hen over Hul og Stene; hvert Øieblik var den ved at vælte, at dette ikke skete, at vi ikke brak en Arm eller et Been, hører til det Vidunderlige.

Klokken fire om Morgenen naaede vi *Merida*; det var endnu ganske mørkt, alle Huse lukkede og ikke et Menneske at see i den lange snevre Gade hen til det Sted, hvor Diligencen skulde standse. Vi fik Folk drevet op, en Karl skaffede os et Slags Kjøretøi, en bedækket Karre, der kunde føre vort Tøi ned til Banegaarden; thi endelig her begynder det korte Stykke Jernbane, der i Spanien er fuldført som Fortsættelse af Portugal-Banen. Medens vore Sager kjørte til Stationen, førte min Reisekammerat mig i Dagingen om i nogle Gyder og Stræder, for at see paa Ruiner fra Romernes Tid, Buer og Søilerækker. Jeg var saa træt, saa aldeles lidt begjerlig efter at kjende Alderdoms-Minder, at jeg uvillig og humpende, med halv søvnige Øine, i den kolde Morgenluft saae paa de gamle Steen; det var mig langt fornøieligere at høre Locomotivets Stønnen og see Dampen hvirvle ud. Egnen rundt om mindede om *Roms Campagne*, seet fra Jernbanen mellem *Rom* og *Civita Vecchia*. Kun kort havde vi at fare, og

vi vare i den spanske Grændseby *Badajoz*, der er stor og anseelig med malerisk Udseende og ligger ved Floden *Guadiana*.

Kun hertil havde jeg taget Plads med Coureren, forvissat om, at mine Kræfter neppe sloge længere til; men jeg var stærkere end jeg havde troet og fandt det da beqvemst og behageligst at følge videre med min Reisekammerat, der endnu samme Dag vilde fortsætte Reisen til *Lissabon*, hvor vi da kunde indtræffe næste Morgen. Et Par Timers Hvile i *Badajoz* vilde give Styrke dertil.

Det var da endelig en Stad at see, den eneste betydelige vi havde paa hele Reisen fra *Madrid*. En lang, snavset Vei førte derind fra Stationen; desuagtet benyttede ingen Andre den store rummelige Omnibus end min Reisekammerat og jeg, samt to Damer, der pludseligt kom os i Syne. De vare vist, tænkte jeg, komne herud for at tage mod Slægtninge eller Bekjendte, de ventede. Den Ene var en ældre, noget tarvelig klædt Kone med et speidende Blik, hun sad bestandig og hviskede til den Anden; denne var en velklædt, fuldendt Skjønhed, ung og yndig, frisk som en Rose; der var Noget saa fiint i dette jomfruelige Ansigt; de store blaae Øine bag de lange mørke Øienhaar havde Noget saa drømmende; stille og næsten forlegen, syntes det, sad hun her. Det var som om det Skjønneste, hvad *Badajoz* havde at fremvise, forsvandt, da hun forlod os.

Min Reiseven og jeg forfriskede os og hvilede en Times Tid i et virkelig godt Hotel; Mad og Drikke var upaaklagelig, Stuerne høie og luftige, grønmalede Altaner med Blomster i Krukker vendte ud til Gaden. Vi gik en kort Vandring i Byen, og snart holdt igjen vor Omnibus for Døren. Vi steg ind, og forbi os svævede Skjønhedsskikkelsen, den unge, stille, drømmende Spanierinde.

»Hvor var hun deilig!« sagde vi begge To.

»Og dog ikke Idealet!« sagde min Reiseven; »man har for et Øieblik siden sagt mig, hvem hun er. Det stakkels Syndens Barn!«

Naar Banetoget kom, kjørte jævnligen den Gamle med Omnibus til og fra Stationen, for at vise de Fremmede sin smukke Vare, Skjønhedsblomsten, der ikke var Idealet.

Vi foer afsted; det varede kun nogle faa Minuter, og vi forlode spansk Grund og vare over den portugisiske Grændse.

Her blev ikke spurgt om Pas, kun om Navn; jeg sagde mit, man udtalte det aldeles galt og nedskrev det vist endnu mere feilagtigt. Jeg følte mig glad og halv hjemme idet jeg havde naaet Landet, hvor Venner og et nyt Hjem ventede mig; hele Veien var nu Jernbane.

Hvilken Overgang at komme fra *Spanien* ind i *Portugal*! det var som at flyve fra Middelalderen ind i Nutiden. Rundt om saae jeg hvidtede, venlige Huse, indhegnede Skove, dyrkede Marker, og ved de større Stationer vare Forfriskninger at faae. Man ligesom fornemte en ny Tids Beqvemmeligheds Brise fra England eller den øvrige levende Omverden. Malerisk smuk, med sine hvide Huse i det Grønne, skinnede i Høiden for os den første portugisiske By, *Elvas*.

Det blev snart Aften, mørkt og regnfuldt; mod Midnat foer vi forbi *Abrantes* og naaede snart den lille By *Entroncamento*, hvor Jernbanen fra den spanske Grændse slutter sig til Hovedbanen mellem *Lissabon* og *Coimbra*. Vi fandt her et aldeles storartet, moderne Banehotel, idetmindste forekom det saaledes mig, der paa Farten hertil fra *Madrid* var ganske vænnet fra al saadan Beqvemmelighed. Kongen af *Portugal* havde paa sin sidste

Gjennemreise fra *Spanien* overnattet her. Her var en stor, smuk Sal, god Restauration og Forfriskninger. Selv Thee og Portviin var at erholde; vi vare jo midt inde i Civilisationens Hjem. Efter et fortræffeligt Midnatsmaaltid lavede min Reisekammerat og jeg os et Sovested, saa godt vi kunde, hele Banevognen stod til vor Raadighed; vi forstyrredes ikke af nogen ny Gjest. Regnen strømmede ned udenfor, men det glemte vi snart og fik nogen Søvn og Hvile. I Dagingen nærmede vi os *Lissabon*; *Tejofloden* bredte sig til en stor Sø; langs Bredden foer vi afsted, Luften blev klarere, Solen brød frem.

Klokken henimod fire vare vi i *Lissabon*, hvor min omhyggelige Reisekammerat skaffede mig en Vogn og bød Kudsken føre mig til *Hôtel Durand* paa Pladsen ved *ruas dos flores*, netop ligeoverfor Huset *Tolades O'Neills* Contorbygning, men det vilde endnu være for tidligt der at banke paa.

Gaderne vare endnu aldeles mennesketomme, i Hotellet sov de Alle, og da jeg efter lang Hamren fik fat paa en Mand, forsikkrede denne, at alle Værelser vare optagne, i Spisestuen kunde jeg imidlertid faae en Stol at sidde paa. Det var ikke meget fornøieligt og heller ikke det, at *O'Neills* Huus og Contor her i Byen ikke blev beboet af ham, han havde sit Hjem en halv Miil udenfor *Lissabon* paa Landstedet *Pinieros*; det var netop Søndag, og Ingen kom til Byen, sagde man.

Jeg maatte altsaa, ihvor træt jeg var, snarest see at faae en Vogn og kjøre derud. Det gik afsted gennem Gader og over Pladse, snevre Stræder med fattige Huse, ud ad Porten mellem forfaldne Mure, ad Landeveien til *Cintra*. Den store Vandledning over *Alcantara-Dalen* og de mange løvrige Haver gav Omgivelsen Skjønhed. Bønderfolk, Mænd og Qvinder paa deres Asen, knagende, tungtbelæssede Vogne og skrigende Tiggere tæt ved Veien levendegjorde det Hele.

Endelig dreiede vi af mellem snevre Mure op ad en steil besværlig Vei til en eneste gammel Villa, paa en af de største Høider, det var *Pinieros*, »*Pinietræet*« kan det oversættes.

II

Pinieros

Mit nye Hjem. *Arcos dos aquas livres*. Den eensomme Park. Marquien af *Fonteiras* Villa. Huusligt Liv. En romantisk Historie. Natlig Ro. Nonnernes Sang. St. *Johannes* Kirkegaard.

Kudsken ringede paa; to livlige, næsten fuldvoxne Dreng, *O'Neills* Sønner, toge med glade Ansigter mod mig, slæbte mit Tøi ind. Fru *O'Neill* kom mig saa fornøiet imøde, og snart fløi *George*, Vennen jeg besøgte, mig om Halsen. Han og Landsmænd med danske Skibe

paa *Tejo* havde heiset Danebrog til Hilsen, da det franske Dampskib kom og de troede, at jeg var med; da det ikke var Tilfældet, tænkte han jeg nu var i *Badajoz*, derhen havde han telegrapheret, derhen vilde han have reist mig imøde; ogsaa til *Madrid* havde han sendt mig Breve, jeg ikke havde erholdt. Hvor var han lidet forandret og dog ældre! Øinene lœ med samme Ungdomsglands; gamle Tider løftede sig i Tankerne, vort første Møde, vort Samliv i Ungdomsaarene. Der hører mange Ord til at fortælle hvad Hjertet har i een Sum, man seer det i et Blik, som man seer Blomsten med dens mange Blade.

Frokosten blev tidligere sat frem end sædvanligt, og efter den sov jeg hele fire Timer uafbrudt, stod saa op, styrket og glad efter alle Reisebesværlighederne. Efter et Par Dages Ophold her var det for mig, som jeg allerede i mange Aar havde kjendt Huset, Familien og Synskredsen rundt om; den var for udstrakt til at tegnes i eet Billede, men nok at give med Ord; her ere de som jeg da nedskrev dem.

Pinieros kaldes Høiden og Landstedet vi her beboe; det er et gammelt, noget forfaldet to Etagers Landsted med rosenfarvede Mure, grønmalede Døre og Vindueskarme som de fleste ældre Huse inde i *Lissabon*. En Række Portraitbuster prange langs Taggesimsen. Inde i Bygningen ere en Mængde Stuer og Kamre, flere staae aldeles tomme eller have kun et Sengested, et gammelt Billede eller et enkelt henstillet Huusgeraad. Udsigten strækker sig vidt rundt om, over grønne Høider og Dale; Veien til *Cintra* løber tæt forbi gjennem Landsbyer, som i lang Strækning danne en fortsat Gade, der synes Forstad til *Lissabon*. Endnu seent i Mai ere Høiderne grønne, som hjemme i *Danmark*. Smaa Maismarker titte frem mellem de mange »*Quintas*«, et Navn, hvormed man betegner Landsted og Have. Rundt om i Kornet groe Olietræer; den store Frodighed og Friskhed, de mange Trægrupper giver det Hele noget Beslægtet med Landskabet *Kent*. Mod Vest er Horizonthøiderne besaaet med smaa Veirmøller, den ene tæt ved den anden, som dannede de en heel Befæstningslinie; lidt mod Syd løfte sig malerisk *Cintras* Bjerge, paa hvis øverste Kam man tydeligt seer det gamle Slot med dets Taarne. Tidt sænke sig Skyer om det hele Bjergland og det er som forsvundet. Vinduerne i min Stue vendte just herud og til en Deel af *Alcantara-Dalen*, hen over hvilken, kjækt og storartet, paa svimmelhøie Buer, strækker sig den store Aqvæduct: *Arcos dos aquas livres*, »de frie Vandes Bue«. Grønne Høider med Haver og Byens Mure skjule næsten aldeles *Lissabon*; kun en Deel af den vestlige Forstad og de mod Øst liggende Høider med Klostre og Caserner ere at see. I Horizonten bag Byen og Floden løfter sig *Palmella* med Bjergene *St. Luis* og *Monte Arrabida*.

Fra Havens brat nedgaaende Muur er Udsigten især behersket af den mægtige Vandledning, der paa fem og tredive Buer strækker sig hen over Dybden; høie Træer og fire Etagers Huse ligge som for dens Fod. Øverst er en hvælvet Gang, høi og bred nok for Arbeidsfolkene, som jævnlig maae rense og istandsætte Canalen, der har smaa, aabne Taarne, gjennem hvilke den friske Luft kan virke paa det rindende Vand; det er et Slags bedækket Galeri, med en aaben smal Gang for Fodgængere. Herfra var det, for en tyve Aar siden, at en Røver, som huserede i Egnen, sædvanligviis styrtede sine Offre ned i Afgrunden. Man fortæller, at da dette Umenneske kom i Rettens Hænder og blev spurgt om han aldrig havde kjendt til Samvittighed, svarede Nei; kun eengang, da han fra Vandledningen havde nedstyrtet en ung Kone, og derpaa tog hendes lille Barn og kastede det høit i Luften, for at det kunde komme bag efter hende, havde den Lille nok troet, at han legede med det og i Glæde bredt Armene

ud og leet til ham. Denne Leen, sagde han, dette Smil havde været ham ubehageligt, det havde han ikke kunnet glemme.

I hver Belysning, naar Skyerne hang deres Regnslør ned mod Marken, naar Solen brændte fra den skyløse Himmel, mod Aften, naar et regnbuefarvet Skjær gav sin Tinte til Luften, som i det blankklare Maaneskin, var Aqvæducten en mægtig bydende Skikkelse, der beherskede det hele Landskab. De fjerne høit liggende Veirmøller reiste sig i det Fjerne et Stykke over Buen og afrundede dens Linie.

Haven om *Pinieros* omsluttedes af en Muur, som foran Huset dog var let at klattre over; en glubsk Hund, hvis Lænke strakte sig forbi den aabne Port, bevogtede Indgangen; en løs omløbende Bulldog havde ogsaa Vogtertjeneste, og foran Huusdøren sad paa sin høie Klattrestang en lille lystig Abe og viste Tænder. Den havde en stor Fornøielse i at klattre op ad Muren og kige ind ad de øverste Vinduer eller at springe paa Ryggen af Bulldoggen og sidde der som Rytter.

I Udhusene var Stald og Badekammer, desuden et Capel indviet den hellige *Antonius*; to Cypresser stode som stive Kirketjenere udenfor. Vandbassinet var forfaldet og næsten udtørret; i de smaa Kummer svømmede Guldfisk, det danske Flag vaiede ud mod Veien. Gamle, lave Cedertræer dannede en uigjennemtrængelig Skjerm mod de brændende Solstraaler og langs Muren en Allee, der tjente til Skiveskydning og Promenade.

Ved min Ankomst var Haven endnu i sin bedste Flor; her var en Vrimmel af Roser og ildfarvede Geranier; Slingplanter, ikke ulig vore Skovmærker, hang med Passionsblomsterne som store Tæpper hen over Mure og Buske. Hyldetræets hvide Blomster op mod de røde Granatblomster frembøde forenede de danske Farver. Markerne rundt om havde høie Cacteer, Viinløv og mørke Cypresser, men de havde tillige saa mange Blomster og Planter, der førte Tanken til *Danmark*. I Kornet stod den røde Valmue og den blaae Cichorieblomst, Gaaseurten tittede saa hjemligt frem i det grønne Græs, og Olietræerne mindede om vore Pile.

Hvor Alt i dette Land er skjønt!

Den danske Mark med Korn og Grønt,

Og Sydens Cacter, Olietræer,

En Sol saa varm, en Luft saa skjær,

Alt ved det store Verdenshav,

Et Hjem saa danskt, Gud her mig gav.

Trofaste Venners Hjerteslag,

Er som Musik for mig hver Dag;

Derfor jeg veed, derfor jeg troer,

En Digtning fra mit Hjerte groer,

Der tone skal fra Strand til Strand,

Camoens, dit skønne Fædreland.

I Sandhed, jeg følte mig hjemlig herude og længtes slet ikke efter den store Stad, der laae saa nær.

Ganske nær *Pinieros*, i Dalen, ud til Landeveien, ligger en Villa med en betydelig Park, som tilhører Sønnen efter en rig Banquier; her feiredes for ikke mange Aar siden Fest paa Fest; da stod Parken i rig Deilighed og havde endogsaa sit Theater, udstyret med Rigdom og Smag; Eieren lod her opføre Operetter for sine fornemme Gjester; selv Dronning *Maria da Gloria*

indfandt sig her. Theatret brændte senere af og stod derpaa en Tid under Bygning, nu syntes Arbeidet standset; Parken selv med dens Drivhuse og chinesiske Lysthuse, der see ud som colossale Paraplyer, ere ligesom Canaler og Gange forfaldne og gjøre et sørgeligt Indtryk af Forladthed; jeg maatte tænke paa *Walter Scotts* Skildring af Slotshaven paa *Kenilworth*, hvor Grev *Leicester* besøger *Amy Robsart*. Et uendeligt langt og bredt Bassin, overfyldt med blomstrende Callaer tildrog sig min Opmærksomhed, ligesom ogsaa to rigtig danske Rødtjørne; her stode de imidlertid med henvisnede Blomster og bidroge til at forøge det Forfaldne, hvori den hele Park syntes at hensynke; en eensom Svane svømmede om i den lille Pyt Vand, der endnu var tilbage under den skrøbelige Hængebro. Slottet, hørte jeg, var beboet af Eieren; men jeg saa Ingen der, ikke heller i Haven, med Undtagelse af den gamle Portner, som tilvisse kunde have fortalt om de livlige Dage før, da den ene prægtige Equipage efter den anden rullede gennem den storartede Indgangsport, da Raketter stege og tusinde Lamper lyste.

Jeg gik omkring under de høie Træer; et Par Hunde, med Rævens Hoved, viste Tænder mod mig fra et stort omstyrtet Træ i det høie, fritvoxende Græs; Sidegangene vare tilgroede, Drivhusene stode tomme, Luften ude var tung og fyldt med Uddunstninger af forraadnede Planter; jeg blev i daarligt Humeur ved at være her.

Et livligt og dertil eiendommeligt Indtryk gjør derimod en anden, ikke langt herfra liggende Villa med dens Have; den er i italiensk Stiil, gammeldags hyggelig og tilhører Marquien af *Fonteira*.

En høi Terrasse fra Haven sætter Hovedbygningen i Forbindelse med et lille Capel og fører hen til en Orangelund; hele Terrassen pranger med Marmorbuster af portugisiske Konger, man kan her opfriske sine historiske Kundskaber i denne Retning eller forbauses over hvor ringe disse ere. Galeriets Væg frembyder underlige storslaaede Billeder i Mosaik, alle fremstille Qvindeskikkelser, saaledes Geometrien, Astronomien, Poesien o.s.v.; nedenfor Terrassen er et stort Bassin med Baade, hvori man kan roe hen under hængende Grædepile og Pebertræer ved smaa Grotter, sælsomt pyntede med alle Arter Konchylier. I Spisesalen sees i heel Størrelse Portraitet af Slægtens Stamfader, Don *Pedro de Mascarenhas*, der havde indtaget den høie Stilling at være Vicekonge i Indien. Hans Krigsbedrifter ere afbildede paa de hvide og blaae Porcellains Fliser, som bedække Væggene.

Marquien af *Fonteira*, til hvem *George O'Neill* førte mig, modtog os med stor Hjertelighed, sagde mig, at hans Huus stod mig aabent og at han haabede, da jeg boede i det nærmeste Naboskab, jeg ofte vilde besøge ham og Parken.

Jeg følte mig snart hjemme i Omgivelsen af *Pinieros* og paa vor Villa i Særdeleshed. Fru *O'Neill* fortalte interessante Barndomserindringer fra Don *Miguels* Tider; den ældste af Sønnerne, *George*, der spillede smukt Piano, havde Læsning og interesserede sig for Naturen, sluttede sig snart til mig; den yngre Søn, *Arthur*, smuk og flink i at voltigere og jage afsted paa sin Hest, interesserede mig ved sin friske Livlighed; Faderen, min Ven *George O'Neill*, tilbragte hele Dagen, med Undtagelse af Søndag, paa sit Contor, men mod Aften saa vi ham og altid glad og livsfrisk; vi talte da Dansk sammen om gammel Tid hjemme; og kom nu Guitaren ned af Væggen eller Sønnen, *George*, tog Plads ved Claveret, da sang Vennen med smuk fyldig Stemme af *Martha* og *Rigoletto*. Der var endnu i Huset en ung, begavet Dame, Børnenes Lærerinde, født og opvoxet i Portugal, men af tysk Herkomst. Der hvilede en heel romantisk Duft over hendes Forældres Historie. Moderen var, saa vidt jeg

erindrer, fra *Hannover* og havde som ganske lille Barn med sine Forældre og Bedsteforældre forladt Europa; Skibet, der skulde føre dem til *Amerika*, forfeilede Coursen; den Ene efter den Anden døde af Sult, Barnet laae og sov paa de døde Legemer. Forældre og Bedsteforældre vare Liig. Matroserne gjorde Oprør mod Capitainen, de sagde, han havde ikke forstaaet at føre Skibet; de kastede ham levende i Havet, hvor meget han end bad for sig. Den gamle Dame kunde aldrig siden glemme dette Øieblik, hun som Barn saae og oplevede. Skibet strandede paa Portugals Kyst; hun blev frelst; det var hendes Indtrædelse i Portugal, hvor hun siden har levet og lever endnu som gammel Kone. Manden var ogsaa født i Tydskland, havde som Frivillig været med i Slaget ved *Waterloo*, var senere gaaet paa sin Fod til Italien og bleven fanget af Røvere; men da der i hans Randsel kun var et Par Skjorter og Sokker, gavede de ham fri og endog lidt Reisepenge. Han kom til Portugal, blev, troer jeg, Professor i de levende Sprog, giftede sig der og døde for nogle Aar siden. Jeg talte med den gamle Dame, hendes elskværdige, smukke Døttre og flinke Sønner, Forældrenes Historie lyste Romantik i min Stemning, og denne løftede sig ved hele Omgivelsen.

»Her er nu saa roligt og sikkert som i *Danmark*,« sagde man til mig. »De kan sove trygt som laae De i *Kjøbenhavn*; Røverne, som for Aaringer siden huserede, ere hængte; vi have en glubsk, aarvaagen Lænkehund, og ladt Gevær i Soveværelset; De kan faae det Samme, om De vil.«

Den første Nat vaagnede jeg ved at Himlen paa min Seng styrtede ned over mig, det var et Slags Overfald, om just ikke det jeg tænkte mig; Rotterne sprang paa Loftet i det gamle Huus, det lød som Fodtrin; jeg var den første Nat flere Gange oppe og saae ud i Haven; der stod en Rosenbusk, andet var det ikke, men ved første Blik saae den i Skumringen ud som en liggende, lurende Skikkelse; Vinden lod den nikke som Commandanten i »*Don Juan*«, da mærkede jeg først at det kun var et blomstrende Træ. Jeg saae ud over Marken; nede i Dalen fra Huulveien gik Mænd med brændende Fakler, hvad betød det. Rimeligviis lyste de sig hjem, hen ad den ujævne Sti. Fra Naboens Huus lød et forfærdeligt Brøl. Det var en Løve, som der var bleven optaget i Familien, en Løve fra Afrika; men den var bunden, sagde man mig, bunden som et andet glubsk Huusdyr. Vinden hylede voldsomt den første Nat, den hylede alle Nætter, saa efteraarshjemlig; jeg hørte den, som da den fortalte mig om »*Valdemar Daa*« og »*en Historie mellem Klitterne*«. Jeg priste min Gud at jeg ikke var paa Havet.

»Derude, et Par Miil fra Kysten, kan det være blikstille,« sagde man. »Det er den portugisiske Kystvind, som blæser og gjør Portugals Clima velsignet og sundt.«

Det knagede i det gamle Huus, Træerne udenfor bøiede sig for Vindens Kast, hvor var det hjemligt og dog var jeg milevidt fra mit Fædreland.

Den første Søndag jeg var her, og senere endnu et Par Gange, gik jeg i den tidlige Morgen med Fru *O'Neill* og Sønnerne til Messe i det nærliggende Nonnekloster; her var smuk Musik, den lille Klosterkirke saa andagtsstemmende; vi maatte knæle paa det kolde Steengulv, Røgelseduft og Melodier ombølgede os. En Kirkemusik, jeg her hørte, var af stor Virkning, uagtet den udførtes af gamle Qvindestemmer; i store Tonebølger rullede Sangen; enkelte Stemmer begyndte svagt, svulmede saa høiere og høiere for atter at synke; men i denne Synken, denne hendøende Harmoni, løftede sig atter andre Stemmer, der meer og meer tog til i Fylde for igjen at døe hen; der var Strophe og Antistrophe. Jeg tænkte derved paa Menneskeslægters Henbølgen mod det Evige.

Mellem Klosteret og selve *Lissabon*, dog nærmere denne, ligger paa en Høide, med viid Udsigt over *Tejofloden*, et af Stadens større Begravelsessteder, *St. Johannes* Kirkegaard. Den midterste Plads indtages af et Capel, i hvis mange Nischer prange Helgenskikkelser, hugne i Marmor; men slettere gjort har jeg intet Arbeide seet; det er Vrængbilleder af Helgene, forfærdelige Idiotskikkelser, det er en Forsyndelse mod det rene Marmor. Ud fra Capellet strække sig i Alleer Monument ved Monument, formede som smaa, tunge Taarne eller opstillede Pyramider; man gaaer herude i Billedhuggerkonstens Barndom.

Den større Kirkegaard saae jeg ikke, den fører Navnet »*Prazeres*«, det vil sige »Fornøielse«, de Franskes *plaisir*. Man maa troe, at en Humoristiker har døbt Stedet; ligesaa eiendommeligt er ogsaa Navnet paa Dronningens Slot: »*Necessidades*«: »Nødvendighed«. Det er en lang Vei om Byens Mure, alle Udstrækninger ere store, og Vognleien utrolig, ja utilladelig. For en Tour omtrent paa to Timer maatte jeg hvergang betale 2,700 Reis, det er omtrent fem Rigsdaler dansk.

III

Lissabon. Camoens. Castilho. Kong Fernando. Tilbageblik i Portugals Historie. Corpus domini Festen.

Efter alle de Beskrivelser af *Lissabon*, jeg kjendte, havde jeg forud dannet mig et Billede af denne By, men hvor langt anderledes lys og smuk laae den nu for mig i Virkeligheden. Jeg maatte udbryde: hvor er her de smudsige Gader, jeg har læst om, de udkastede Aadsler, de vilde Hunde og de ynkelige Skikkelser fra de afrikanske Besiddelser, der med hvidt Skjæg i den sorte Hud og med væmmelige Sygdomme her skulle drive om. Jeg saae Intet af alt Dette, og da jeg spurgte herom, svarede man, at det hørte til en Tid for henved tredive Aar siden; Mange erindrede det fuldt vel. Nu er her brede, rene Gader; venlige Huse, hvis Vægge prange med blanke Porcellains Fliser, med Tegning, Blaåt i Hvidt; Døre og Altaner ere grønmaalede eller røde, to Farver, der overalt træde frem, selv paa Vandbærernes Tønder. Den offentlige Promenade, en lang, smal Have midt inde i Byen, er om Aftenen oplyst ved Gas, her musiceredes, og fra de blomstrende Træer strømmer en Duft, næsten altfor stærk, det er som stod man ved en Kryderbod eller et Conditori, hvor just Vanille-lis blev lavet og frembaaren.

I Hovedgaderne er Liv og Røre; lette Cabrioletter jage forbi, tunge Bøndervogne af antediluviansk Udseende bevæge sig langsomt, trukne af Oxer; her seer man en Mælkebonde, han er tilfods, har to, tre Køer med sig; de malkes paa Gaden; sædvanligt følger der en stor Kalv med Lædermundkurv, han tør kun erholde sin bestemte Mælkeportion. Gadehjørnerne prange med store Theaterplacater, Operahuset var under mit Ophold lukket; *Price's Circus*, hvor smaa Syngestykker og Operetter opførtes, ligesom ogsaa Theatret *Maria secunda*, vare de meest besøgte; det sidste er ingen stor, men en meget

smuk Bygning, med Søilerækker og Statuer, ud til en stor Plads, beplantet med Træer, og med en høist ziirlig Mosaikbrolægning. Lige udfør strækker sig den brede Guldgade, *Rua do Ouro*; her boe alle Guldsmedene; Boutik ved Boutik pranger med Kjæder, Ordener og slige Herligheder. Fra denne Gade kommer man til Stadens største Plads, »*la praça do comercio*«, der strækker sig til den aabne, flisebelagte Bred af *Tejofloden*, hvor Skibene ligge. Til begge Sider løfter sig Staden terrassemæssig i betydelig Høide.

Det store Hotel »*Braganza*« ligger saaledes, at man fra dets Kjældervinduer seer ud over Taget paa et fem Etagers Huus i Gaden nedenfor. De mange høiere liggende Stræder og Gader forbindes ved Brohvælvinger hen over den lavere Deel af Byen; *Lissabon* faaer herved et noget beslægtet Udseende med *Genua* og *Edinburgh*.

I den høit liggende, meest besøgte Deel af Staden skal *Camoens'* Monument reises; Pladsen er allerede beplantet med Træer og Blomster, Fodstykket stillet op, men endnu ikke Statuen, den blev forkastet; en ny er under Arbeide.

Jeg spurgte: »Kommer *Camoens'* Slave derpaa?« Jeg tænkte mig denne siddende paa Fodstykket, udstrækkende Haanden, som han i *Camoens'* Levetid sad her i Gaderne og tiggede til sin fattige, forladte Herre, der var nær ved at døe af Sult.

»Den Fremstilling,« svarede man mig, »vilde jo være en vedvarende Bebreidelse mod Nationen, der ikke tænkte paa sin store Digter, da han levede.«

Hvorledes Monumentet bliver, veed jeg ikke, hans eget Værk vil altid blive hans bedste Monument, ved det er Portugals Navn, mere end ved blodige Kampe og Landes Opdagelse, groet i Erindring hos Slægter i alle Lande. Hans Liv giver Stof til Digting og er ogsaa benyttet; Portugiseren *Garrett* har vundet Berømthed ved sin »*Camoens*«, og af *Tieck* have vi den smukke Novelle »*Der Tod des Dichters*«.

Louise-Camoens blev født 1517 og nedstammede fra en spansk Familie; i sin tidligste Ungdom mistede han ved et Skibbrud sin Fader. Moderen var fattig, men sendte dog den opvakte Dreng til Universitetet i *Coimbra*. En Kjærlighedshistorie og nogle satiriske Digte var Skyld i, at han forlod Landet og i Afrika tog Deel i Kampen med Maurerne; her begyndte han sit store Værk »*Lusiaden*«, førte, som han selv siger, »i den ene Haand Pennen, i den anden Sværdet.« Han kom igjen til *Lissabon*, men hans Digtalent blev ikke erkjendt, hvorfor han atter drog bort, seilede til *Goa* og tog hæderlig Deel i Krigen; et satirisk Digt af ham vakte Vicekongens Mishag, og han forvistes til *Macao*, paa den chinesiske Kyst, her blev han anbragt som Skifteforvalter. I de fem Aar, han opholdt sig her, fuldendte eller rettere skrev han i Heelhed »*Lusiaden*«. Det er ikke blot *Vasco de Gamas* Søfart, men alt Stort, Skjønt og Rørende, den portugisiske Historie frembyder, som er optaget i dette storartede Digt, der fødtes under den indiske, solklare Himmel. Man viser endnu paa *Macao* en Grotte, i hvilken *Camoens* fuldførte Nedskrivningen.

Endelig fik han Tilladelse til at reise hjem, men paa Seiladsen til *Goa* forliste Fartøiet; dog lykkedes det ham at svømme med sit Manuscript hen til en Sandbanke, hvor han blev frelst. I *Goa* gik det ham kun slet, hans Fjender fik ham i Gjeldsfængsel, friet ud herfra vendte han hjem til Portugal; »*Lusiaden*« blev trykt og vakte Opmærksomhed. Don *Sebastian*, Portugals ridderlige, romantiske Konge, forundte Digteren en aarlig Understøttelse, men ihvor ringe den var, omtrent 334 Rigsdaler, den ophørte aldeles efter Kongens Død, da Portugal bemægtigedes af Spaniens Konge, *Philip den Anden*. *Camoens* døde ussel i et Hospital i *Lissabon*. Hans sorte Slave tiggede i Gaderne til hans Livs Ophold. Der fandtes

ikke efter ham saa Meget, at der kunde kjøbes et Liigklæde, dette maatte laanes til ham, Portugals Storhed. Ingen fulgte ham til Graven, Ingen veed hvor den er. Til den sidste Stund, i Sorg og Savn, i den yderste Armod, elskede han sit Fædreland. I et af sine sidste Breve skriver han derom: »Snart er mit Liv til Ende, og da ville Alle erfare, hvor kjært jeg har mit Fædreland!« Det, hvorom han synger:

»Høit, som Europas Pande,
Er Lusitanien sat,
Her slippe Jordens Lande;
Og her i Havets Vande
Faaer Solen Ro hver Nat.«

Den portugisiske Literatur begynder, som alle Literaturer, med Folkepoesien; den afløses af Konstpoesien, der her blev Hofpoesi, klingende Hyrdedigte. *Gil Vicente* anslog igjen de folkelige Strænge i sine Lystspil, men mødte stor Modstand, idet man hyldede, hvad man da kaldte det Classiske; den nationale Digtning var ved at bukke under, men *Camoens* hævdede dens Betydning og Storhed ved sin »Lusiade«. Den gav Glands og Glorie, men snart fulgte atter Mørke, Klingklang og Efterbelse, indtil Digterne igjen ved det folkelige Element hævdede deres Betydning; saaledes *Gomez*, der skrev Tragedien »*Ines de Castro*«; *Bocage*, hvis Sange ere trængte ind i Folket; hans Fødeby, *Setubal*, hvor han levede i Fattigdom, reiser ham nu et Monument. I vor Tid er det at Digterne atter, som ved Instinct, gribe de nationale Strænge; her maa særlig nævnes *Carvalho* og *Garret*, den Sidste har malende besjunget Portugals Natur og skrevet det store Digt »*Camôes*«.

En af de betydeligste Nulevende er *Antonio Feliciano de Castilho*, født i Lissabon ved dette Aarhundredes Begyndelse. Han er gift med en Landsmandinde af os Danske, Frøken *Vidal* fra Helsingør.

Castilho hører til en Familie, i hvilken Kjærlighed til Literaturen var arvelig. I sit sjette Aar fik han Kopper og mistede i denne Sygdom aldeles Synet, men hans Lyst til at studere tog idelig til; denne brændende Lyst i Forening med hans rige Begavelse hjalp ham saaledes, at han allerede i sit femtende Aar havde tilegnet sig særligt Grammatik, Historie, Philosophi og Græsk. Ved sin Broders Hjælp lærte han at kjende de classiske Forfattere. Ikke fjorten Aar gammel havde han allerede skrevet et latinsk Vers, der vakte Opmærksomhed: hans første Digtning i Modersmaalet blev en Elegi ved Dronning Maria den Førstes Død. Han hengav sig imidlertid til Studiet af Botanik, Historie og Physik. Med sin Broder vandrede han i *Coimbras* deilige Omegn; Broderen var Øine for ham; med ham og hos ham opfattede han den hele Naturs Skjønhed, saa han maatte besynges den i et Digt: »*Foraaret*«. Ogsaa i *Coimbra* skrev han Hyrdedigtet *Echo e Narcisso*, der i faa Aar oplevede flere Oplag. Han oversatte *Ovid* og udfoldede stor Digtvirksomhed.

En ung Dame, *Maria Isabel de Buena-Coimbra*, blev opdraget hos Benedictiner-Nonnerne i et Kloster nogle Miil fra Oporto; efterat hendes Opdragelse her var endt, blev hun endnu nogen Tid i Klosteret og læste der flere classiske og Nutids Forfattere; hun læste Digtet *Echo og Narcis* og skrev, uden at undertegne sig, de Ord til Forfatteren: »*Dersom der fandtes en Echo, vilde De da efterligne Narcis?*«

Nu begyndte en Brevvexling mellem *Castilho* og den unge Ubekjendte. Efter en Tid bad han om at turde erfare hendes Navn. Hun skrev det; Brevvexlingen fortsattes, og i Aaret 1834

bleve de forlovede og gifte. Tre Aar efter døde hun. Det Digt, han skrev til hendes Minde, stilles af hans Landsmænd ved Siden af det Bedste i Literaturen.

Senere giftede han sig med *Charlotte Vidal*, hvis Fader var Consul i Helsingør. Ved hendes Hjælp har *Castilho* oversat paa Portugisisk *Baggesens* »Der var en Tid, da jeg var meget lille«, *Oehlenschlägers* »Underlige Aftenluft«, *Boyes* »Kirkeklokken i Farum« og flere danske Forfatteres lyriske og fortællende Digte; af alle disse har *Boyes* Digt meest tiltalt Portugiserne.

Min Ven *George O'Neill* førte mig en Dag hen til *Castilho*, der boer i en høit liggende Gade ud mod *Tejo*, og hvor altsaa, selv i den stærkeste Solvarme, to Gange daglig, vifter en kølig Brise fra Havet. Jeg blev modtaget som hos gamle Bekjendte og Venner. Fru *Castilho*, *O'Neill* og jeg talte Dansk sammen; vi talte om det fjerne *Danmark*, der nu ved Jernbanerne ikke længere er saa fjernt; Byerne, ja selve Landene, rykke hinanden nærmere, og ved Telegraphtraaden er selv *Amerika* nu blevet vort nærmeste Naboland, kun nogle Secunder fra os, over Verdenshavet.

Den kjære *Castilho* talte saa livlig, saa ungdomsfrisk; han arbeidede i denne Tid paa at oversætte *Virgil*; Sønnen, der ogsaa er Digter og meget talentfuld, hjælper den blinde Fader; Datteren er den yngste og har prægtige Øine, fyldt med Sydens Sol, jeg improviserede til hende et lille Digt om Stjernerne, jeg før havde seet om Natten, men nu saae ved den lyse Dag.

Faa Dage efter glædede *Castilho* og hans Familie mig med et Besøg i mit Hjem: *O'Neill's* Landsted. Mellem mine Erindringskatte har jeg fra *Castilho* et Par af ham paa Fransk dicterede Breve, under hvilke han selv kun har kunnet tilføie sit Navn; mine Breve til ham vare skrevne paa Dansk, han gav sine paa Fransk og siger i et af disse: »Vi tale med hinanden som *Pyramus* og *Thisbe*, min Hustru er *Væggen*.« Ved Fru *Castilhos* Hjælp blive danske Breve og danske Digterværker paa Portugisisk meddeelte den blinde Digter.

Kun nogle faa Dage havde jeg været paa *Pinieros*, da jeg gjennem *O'Neill* underrettedes om, at jeg førstkommende Mandag vilde blive modtaget af Hans Majestæt Kong *Fernando* paa hans Slot inde i Byen; dette har tidligere været et Kloster og ligger, som altid disse, meget smukt, har en viid Udsigt over *Tejofloden* til dens Munding i Oceanet.

Gammeldags klædte Drabanter, ikke ulig, hvad Costumet angik, de pavelige Soldater i Vaticanet, paraderede ved Hovedtrappen. En Hofbetjent førte mig til den høiereliggende Deel af Slottet, hvor Greve de *Foss*, til hvem jeg var anbefalet, modtog mig i et stort med Malerier smykket Værelse, der tillige frembød Skuet af velopstillede Vaaben og Rustninger, selv en heel Ridderskikkelse tilhest.

Kong *Fernando*, en høi, meget smuk Mand, kom mig mild og velvillig imøde, talte om mine Skrifter, om mit Besøg her i *Portugal* og nævnte med rosende Udtryk Familien *O'Neill*. Selv førte han mig om i sin smukke store Have, hvor sjeldne Slyngplanter dækkede i rig Fylde med Blade og Blomster de høie Mure; forunderlig skønne Palmer med store Bladskjerme gave Skygge. Her var uendeligt deiligt. Hele den gamle forfaldne og tilgroede Park var ved Kongens Omhu og Smag forvandlet til en frisk, yndig Have med Græsplainer, Blomster og store Glashuse, hvor de meest sjeldne tropiske Planter groede.

Ved Afskeden rakte Kongen mig Haanden og tilføjede: »Jeg tager ikke Afsked, vi sees igjen!« Der var Noget saa godlidende, ligefremt og dog kongeligt, som gjorde mig dette Besøg kjært og uforglemmeligt.

Som bekjendt er Kong *Fernando* Fader til den nu regjerende Konge *Luis*. Paa min Hjemfart hen ad Quaien gennem Gaderne ud til *Pinieros* var Tid nok til med Tankerne at følge de sidste tre og tredive Aars Historie i dette Land, der har prøvet saa mange Kampe, men nu synes at groe i Hvile og Velsignelse.

Johan den Sjette, Konge af *Portugal* og *Brasilien*, var under constitutionel Forfatning alene Konge i *Portugal*. *Brasilien* havde erklæret sig uafhængig under hans ældste Søn *Don Pedro*; den yngre Søn *Don Miguel* forsøgte i sin unge Alder at sætte Faderen fra Thronen; det lykkedes ham ikke og han maatte forlade Landet, men blev, efter Faderens Død, af det absolutistiske Parti betragtet som den Arveberettigede, *Don Pedro* var jo Keiser i *Brasilien*; denne havde imidlertid ikke opgivet sine Førstefødsels-Rettigheder, men alt fra han forlod *Portugal* overdraget disse til sin Datter, *Maria da Gloria*, der blev opdraget i Wien, ved sin Bedstefaders, Keiseren af Østerrigs Hof. Da hun paa Hjemreisen nærmede sig Portugals Kyst, forbød *Don Miguel* hende at lande, hun søgte til *England* og derfra til *Brasilien*. Da *Don Pedro* snart mistede sit Herredømme der, kom han til Europa for at værne om Datterens Ret, og Kampen mellem Brødrene og Partierne begyndte.

Don Miguel var ung og lidenskabelig, elskede Dyrkampe og Jagtens Glæder; han var en udmærket Rytter. – Det var en mørk ulykkelig Tid under hans Herredømme. Man har fortalt mig derom. Fængslerne fyldtes med politiske Fanger, i Fængselskjælderne ved *Tejo* vare Mænd af alle Samfundscasser. I Flodtiden trængte Vandet ind til Fangerne og steg dem høit op om Livet; i de vaade Klæder og ved al den Fugtighed rundt om reves Mange hen af Sygdom før de kom til Retterstedet. En ung Mand derinde led utaalelige Mavesmerter, hans Underliv ophovnede, han bad om en Læge og denne kom; barsk og vred bød han Fangen at blotte den syge Deel, saae paa den og slog ham med Stokken et Slag over Maven, idet han sagde: »æd Agurker, saa creperer Han nok!« Daglig fandt Henrettelser Sted paa Torvet. Det var en Tid fuld af Angest og Rædsel. De Fleste vidste endnu at tale derom, den havde først Ende i Begyndelsen af Aaret 1833, da *Don Pedro* blev den Seirende.

Det var vidunderligt lykkedes ham med sin lille Escadre at lande, Gud var med ham; allerede var han med sine Tropper paa den anden Side af *Tejofloden* lige overfor *Lissabon*, som endnu var i Hænderne paa *Don Miguel*s Hær, selv var han ikke langt derfra, i *Santarem*. Endnu den sidste Dag han var der, bleve i *Lissabon* flere politiske Fanger hængte paa Torvet, de hørte Befrierens Kanonskud paa hiin Side Floden, men for dem var ikke Frelsens Time. Flere Fanger, som næste Dag skulde lide Døden, førtes ind i Capellet, hvor de i Præsternes Selskab maatte tilbringe deres sidste Levenat; turde de haabe Frelse?

De Liberale vare for den legitime *Don Pedro* og hans Datter, de Absolutistiske for *Don Miguel*; Seirens Udfald blev, at denne maatte vige. Hvilken Jubel, Luften rystede af Sang og Glædesskrig. En Dame, som den Tid var Barn, fortalte mig, hvilket Indtryk hun i sin Forbauselse og Uvidenhed om det Hele fik ved at see dette lidenskabelige Røre. Middagsbordet stod dækket, den Lille havde ganske ene sat sig der, Ingen kom, hun saae sin Moder staae paa Altanen med Frihedsfanen i Haanden og synge Frihedshymnen; Folk paa Gaden jublede og sang; Folk trængte høittalende ind i Stuen, omfavnede hinanden, de loe, de græd. Alle Fængsler vare blevne aabnede; forunderlige Skikkelser bevægede sig i den jublende Vrimmel.

I Aaret 1834 holdt *Maria da Gloria* sit Indtog; hun ægtede Hertug *Ferdinand* af *Sachsen-Coburg-Gotha*, som erholdt Titel af Konge og ved hvem hun blev Moder til to Døttre og

fem Sønner. Den Ældste, Don *Pedro* den *Femte*, fik ved Moderens Død 1853 Regjeringen under Faderens Formynderskab. Den unge Konge med to yngre Brødre døde i een Uge af en Epidemi paa Slottet; han omtales med stor Erkjendelse og Kjærlighed, hans Monument reises. Den fjerde yngre Broder *Luis*, formælet med *Victor Emanuels* Datter *Pia*, er nu Regent. Dette er den korte historiske Skizze, der er at læse bedre andre Steder, men her er den lagt som min Tanketraad, idet jeg kom fra mit Besøg hos Kong *Fernando*.

Sønnen, Kong *Luis*, havde jeg endnu ikke seet; det blev første Gang ved *Corpus domini* Festen, som endnu feires med stor Pomp i Portugals Hovedstad. Denne Gang kom den dog ikke til ret at udfolde sig, det var en skyllende Regn; Dronningen tog ikke Deel i Festligheden, kun den unge Konge viste sig. Processionen begyndte ud fra Kirken, men standsede strax ved en voldsom Byge; først da denne hoftede, skred Toget igjen frem med Geistligheden i Spidsen, efter denne fulgte til Hest Sanct *Georg* selv, en stor Træfigur i Rustning med Spyd i Haanden, der ved Hestens Trit bevægede sig dinglende frem og tilbage. Nu kom Ridderens Svend, et virkeligt levende Menneske, og Ridderens Page, en af de smukkeste Dreng, der havde været at finde; man saae tydeligt, at den Lille var frygtsom ved at sidde alene paa den store Hest. Efter disse bares Hostien under en pragtfuld Baldachin, Kongen selv var en af de forrest Bærende. Han var en ung smuk Mand, meget blond, med et særdeles mildt Ansigt; han var i Fløiel og Silke. Den hele Procession var endnu ikke ude af Kirken, da Regnen begyndte at styrte ned. Toget var netop naaet ud foran det Huus, hvor jeg havde Plads paa Balconen, tæt ved Kirken, og vendte nu atter om til denne, medens kun Geistligheden og Sanct *Georgs* Billedfigur med Svend og Page drog gjennem Gaderne, hvor der i det slette Veir ikke var mange Folk, som ellers er Tilfældet, idet at Landboerne da festligklædte strømme til Byen.

IV

En Maaned i Setubal

Landstedet *Dos Bonegos*. Klosteret *Brancanas*. I Campagnen. St. *Antonii* Fest. Digteren *Portella*. Tyrefægtning. Jesuskirken. Silhouet af Setubal. *Monte Arrabida*. En af Sandflugt begravet By. Aftenstemninger.

I den tidlige Morgen, Luften var klar og blaa, selv om *Cintras* Bjerge vare Skyerne borte, kjørte vi fra *George O'Neills* Villa ind til *Lissabon*, en halv Times Vei, og gik strax ombord paa Dampskibet, der daglig staaer i Forbindelse med Jernbanen paa den sydlige Side af

Tejo-Floden, der her er bred som en mægtig Indsø; Dampskibet behøver næsten en heel Time for at naae over.

Skibet var overfyldt med Reisende og Reisegods; Farten begyndte, der var en forunderlig Stilhed og Alvor ombord, Herrerne sad og læste Aviser, Damerne skjulte sig under deres Parasoller, man fik slet ikke Indtryk af Sydboens Livlighed, men velvillige og høflige mod den Fremmede viste de sig Alle. Op ad, ind i Landet, breder Floden sig, Vandspeilet smelter sammen med Horizonen; mod Udløbet i Oceanet begrænses den ved de fremspringende Kyster; den hele Bred er bebygget; mest fremtræder det kongelige Slot og det gamle *Belem*. Solen skinnede i den klare Luft og i det blikstille Vand, og foran laae paa sine stolte Høie *Lissabon*, som en photographeret Dønning af Bygninger; alt som vi kom længere ud, tog den tydeligere Skikkelse som mægtige Bølger af Huse og Paladser. Den sydlige Bred, som vi styrede over imod, løfter sig med Klosterbygninger, Fæstningsværker og Pinieskove. Paa en uendelig lang Træbro naaede vi der Banegaarden til *Setubal*.

Før Jernbanen kom i Stand, gik Hovedlandeveien her hen over den høitliggende Fæstning *Palmella*, der som et *Akropolis* løfter sig over den udstrakte Slette; da var Veien aldeles usikker, Ingen reiste uden Escorte. De gamle, mægtige Korkskove her ere nu af mindre Udstrækning end dengang, dels ere de fældede, dels ere de afbrændte. Skovbranden skal flere Gange have været saa stærk, at man paa den anden Side af Floden, i selve *Lissabon*, fornam Varmen.

Jernbanen gjør en Bøining mod Øst, hen over en sandet Strækning med Mais og Viin; Indhegningen bestaaer af store Aloer; en Plantning af lave Cactus, prangende med gule Blomster, ligger som et Net og holder fast paa den løse Sandjord.

Under *Palmellas* Bjerghøide bliver Egnen mere malerisk, og snart har man foran sig *Setubal*, Englændernes *St. Ybes*, hvor den ene Orangehave ved Siden af den anden fylder Dalen mellem *Palmella*, *St. Luis* og *Monte Arrabida* ud mod Oceanet.

Carlos O'Neills Vogn holdt ved Banegaarden, og snart foer vi afsted gjennem en Del af Byen, der ikke manglede paa grønmaalede Altaner, ud igjennem Vandledningens Buer, snart i det dybe Sand, snart over den haarde, nøgne Klippegrund; Veien synes at være bleven til ved sig selv, en Naturvei, flere Steder saa smal, at to Vogne ikke kunne komme forbi hinanden, snart bred nok for fire. I første Øieblik troede jeg at see ved alle dens Bøininger opreiste Telegraphstænger, men nærmere seet var det et langt herligere Skue, blomstrende Aloer, den ene tæt ved den anden, hver Blomsterstængel vist over ti Alen høi med henved tredive Forgreninger. Det var som Bronze-Candelabrer, der paa hver Arm bar en Skaal med gule Blomster. Foran mig, i Høiden, saae jeg Fæstningen *Palmella*, nærmere, mellem mægtige, skyggefulde Træer, det nu øde Munkekloster *Branças* og tæt op til dette, mit nye Hjem, *Carlos O'Neills* Landsted *Dos Bonegos* (Dukkehuset), et Navn, denne Bygning i sin Nyhed erholdt af de Omkringboende; de mange Statuer, Buster og Vaser, hvormed Huset og Havens Terrasser ere smykkede, fremkaldte Navnet.

Til Bygningens Physiognomi hører, at der høit oppe er en susende, spinkel Veirmølle, der løfter Vandstraalerne fra de dybe Brønde op til de store Bassiner, fra hvilke det gjennem Rør vælder ud og forfrisker Haven. Et stort, prægtigt Palmetræ breder sin Skjerm foran min Balcon, hen over det murede Bassin og Vandspring. Haven deler sig i flere Terrasser, en bred Stentræppe fører fra den øverste ned i et stort Blomsterparti. Hvilken Farvepragt og hvilken Forskjellighed af Blomster! selv fra Muurrevnerne skyde frem Nelliker og Cactus, hvilke

man hjemme i Norden vilde opelske i Drivhuset. Pebertræerne helde sig som Grædepile hen over de store Vandkummer, hvor Guldfiskene svømme og de hvide Aakander groe; vi stige atter ned ad en Stentrappe og staae i Frugthaven. Citron- og Orangetræerne ere betyngede med Frugt, enkelte frembyde tillige deres hvide, stærktduftende Blomster. Her er Friskhed, Frodighed, Skygge og rislende Vande. Fra den øverste Vandbeholdning, hvor store Skildpadder svømme om, ledes paa maurisk Viis, gennem Rør og hen ad Havens Muur, det friske, klare Vand ned til de forskjellige Haveterrasser og taber sig som Vanding om hvert enkelt Frugtræ. Lidt dybere ligger Viingaarden med sit bladrige Løv og de tunge, saftige Druer.

Paa *Pinieros*, hvor jeg kom fra var i disse sidste Dage Sommeren endelig begyndt, her paa *Bonegos* var man midt inde i den. Det var en storartet Varme, den største Deel af Dagen lukkedes derfor alle Husets Døre og Vinduer, ikke en Solstraale kunde trænge ind; der blev halvmørkt i Stuerne, der ellers vare lyse og luftige, pyntede med Malerier, Statuer og Grupper; her var Bibliothek, Badekammer og Billard, og fremfor Alt, her var elskelige Mennesker.

Ved Dag kunde man i Haven kun holde det ud under de tætteste Træers Skygge, og vilde man over en Plet, hvor Solen skinnede, da skred man langsomt frem under sin udspændte, hvide Paraply. Morgen og Aften var det en Forfriskelse at træde ud i den stille, yndige Luft. Hvilken paradisisk Deilighed rundt om! jeg fornåm en Fred, en Ro, som jeg kunde unde alle Mennesker. I Orangehaven blev tidligst Nat; Mørket lagde sig ind mellem Træerne, hvert Blad blev som et sort Fløiel, og hen over svævede de deiligt funkende Ildfluer; Lysene blinkede fra *Setubals* hvide Huse; de høie Sandklitter vare endnu at see ud mod det mørkeblaa Ocean, og i et Nu tændtes Stjernerne. Al den Deilighed kan ikke males, ikke gives med Ord. En snever Dal, bevoxet med Viinranker, og hvor en lille Flods gjennemsigtige Vand strømmer under blomstrende Granatbuske, gjør Grændsen mellem Villaen og det gamle Trappistkloster *Branccanas*, et Navn, det har efter Stifterinden Donna *Branca Annas*. Her, som overalt i Portugal og Spanien, bleve i Revolutionen Munkene jagte bort. Et fattigt Ægtepar boer nu i Klosteret og har Tilsyn med den store, forladte Bygning; kun en Pind lukker Porten; i Kirken er ikke længer Gudstjeneste, denne holdes i en af de smaa Stuer i *O'Neills* Villa, og er der ikke Plads nok, knæle de Andægtige ude i Haven foran Capellets aabne Dør.

Vor Nabo, *Martinez*, havde Nøglerne til Klosterets Kirke, Celler og Sale, med ham saae jeg disse; rundt om, ved at bryde Skillevæggen ned mellem de to nærmeste Celler, vare disse blevne eet større Værelse med den deiligste Udsigt, deels over Dalens Orangehaver, deels til *Setubal*, Bugten og det aabne Hav. Øverst oppe stode endnu uforandrede Novicernes Celler; de saae ud som Fængsler med smaa Kighuller. Her høit oppe, ud mod den indre Klostergaard, er en stor, tillukket Spadseregang, trist og øde, en lang Grav at gaae i, man tænker her kun paa Død og Begravelse; men aabnes Porten ud til Balconen, hvis Mure og Bænke ere prydede med Porcellainsfliser, da strømmer Lys og Orangeduft herind, og man har det deiligste Skue; dog endnu mere udstrakt er det fra Klosterets flade Tag hen over Novicernes Celler. End mere interessant blev det mig her, da jeg senere tilfods, tilvogns eller paa mit Esel havde tumlet mig fjern og nær i Dalen og paa Bjergene, hvert fremtrædende Punkt var da et kjendt Sted, hvis hele Deilighed jeg erindrede. Klosterhaven med dens Cypresser og Korktræer er ikke ved Muur eller Hegn skilt fra de omliggende Haver; i de

stortudseende Landsteder boer kun Gartnerfamilien, Eieren holder sædvanlig mest af at blive i Byen.

Bjergsiden om *Brancanas* har et tykt Krat, der i hele den varme Sommertid forunderligt holdt sig grønt; øverst ligger Veirmølle ved Veirmølle. Haverne i Dalen prange med Citron- og Appelsinlunde, der vexle med Viinløvsalleer, hvor Rankerne støtte sig paa murede Buer; Granattræerne stode i deres Pragt med de ildrøde Blomster og de glindsende grønne Blade, Magnolietræet prangede med store, skinnende hvide Lotusblomster.

O'Neills Søn *Carlos* og jeg besøgte et øde lille Kloster paa Bjergsiden under *Palmella*; vi rede derfra op til selve Fæstningen; Landeveien her, der tidligere var den eneste mellem *Setubal* og *Lissabon*, var nu ikke til at befare med lette, almindelige Vogne, vi kom frem som over Barricader, store Stene laae løsnede og kastede omkring. Men hvilket Skue jo høiere man steg! dybt nede Orangehaverne med *Setubal*, Oceanet, hele Bugten og *Adofloden* med dens Slyngringer.

Det blev vinterligt koldt heroppe, Vinden var gennemtrængende som paa en Octoberdag i Norden, jeg var glad ved at kunne tage min tykke Vinterfrakke paa; endelig vare vi under Fæstningens forfaldne Mure, og Udsigten mod Nord aabnede sig; foran Korkskovene ned mod *Tejo*, paa den modsatte Bred *Lissabon* belyst af den nedgaaende Sol, Bjergene om *Cintra* løftende sig i den blaae Luft. Det var ikke let at rive sig løs fra dette Skue; men Aftenen faldt paa, vi maatte vende hjemad; den Hest, min unge Ven *Carlos O'Neill* red, gjorde dristige Spring over Skrænter og Dybder, medens jeg fulgte den brede Vei, der i Danmark vilde kaldes halsbrækkende, vi sang vore Sange, Luften gjenlød af portugisiske og spanske, danske og svenske Melodier; saa snart vi taug, hvilede en forunderlig Taushed over hele Egnen, Mørket vældede frem fra Buskenes Tykning; her syntes at være Sceneriet til en heel Røverhistorie, og vist nok, flere end een har her udfoldet sig; for endnu ikke ti Aar siden hørte denne Egn til en af de mest berygtede; man fortalte mig om en ung Landmand, bekjendt fra Tyrefægtningerne ved den Dristighed, hvormed han kastede sig mellem Tyrens Horn og lod sig løfte, den Forvoventhed, han viste paa Vildsvinejagten; han havde en Gang ene tumlet med et Vildsviin, begge styrtede de til Jorden, og først der lykkedes det ham med sin Kniv at dræbe Dyret. For en halv Snees Aar siden, da Røverne endnu huserede her, red han paa Jagt med sin Tjener, denne saae i Afstand to Menneskehoveder stikke frem fra Buskene, han sagde det til sin Herre. »Det har ikke Noget at betyde,« svarede denne, men under sin Manta lavede han Geværret til, og da de vare nær nok, raabte han: »svar hvem I er, eller jeg skyder!« der fulgte intet Svar, og Kuglen gik gennem Røverens Bryst, før denne fik løsnet Geværret, den Anden sendte nu sit Skud og tog derpaa Flugten, men i samme Øieblik ramte ham i Ryggen et nyt Skud af den unge Mand. Det var i Ufredstid, nu er her sikkert, kun høit oppe i de nordlige Provindser høres en enkelt Gang om Røvere og deres Færd.

En større Tour i det varme Solskin gjorde jeg en af de følgende Dage op paa det nærliggende Mont *Luis*. *Carlos* var tilfods med sit Gevær i Haab om at finde Jagt, jeg sad paa mit Esel. Fra Viinhaverne, der omgjerdes af høie, tykke Rør, kom vi ud paa den stiløse Mark, mit Esel vilde aldeles ikke frem, *Carlos* maatte føre det ved Tømmen, uvilligt steg det op ad Bjergstien, som kun blev kjendelig der, hvor Regnvandet havde taget Løb; snart stod os en Lyngbusk i Veien, snart en mægtig, blomstrende Tidsel med den deiligste blaae Farve; jo høiere vi kom, desto rigere blev Vegetationen, her voxte i Mængde en Slags tornløse, blegrøde Roser, en Forskjellighed af Lyng, en Rigdom af mig ubekjendte Blomster og stærktduftende Grønt; men

Vei og Sti forsvandt aldeles, Stenene rullede for Eselets Fødder, det steg med Vanskelighed, altid ført og fremskyndet af *Carlos*, der flere Gange var ved at falde og ideligt stak Bøssespeiben mod mit Ansigt. »Er den ladt?« spurgte jeg. »Ja,« svarede han, og saa blev den løftet, men snart igjen sank den ned, dog rundt om var saa megen Herlighed at see, at jeg glemte Dødens Nøglehul.

Enkelte Skyer laae tungt hen over *Monte Arrabida* og kastede Mørke ned i den mellemliggende dybe Dal. Jo høiere vi kom, des høiere løftede sig i Horizonten det udstrakte Ocean. Den hele Natur havde en Alvor, en Stilhed, som ikke afbrødes af nogen Fugl; det var som før Dyrenes Skabelse. Flere Gange maatte jeg vende mig bort fra det mægtige Skue, idet mit Esel gik tæt ved den bratte Fjeldskrænt, og jeg følte nogen Svimmelhed ved at see ud over Dybet.

Først efter en Times Ridt naaede vi igjen nedad paa synlige Bjergstier; vi øinede et eensomt Huus, der maatte vi hen for at skaffe Eselet Vand at drikke; vi overgav det til Bonden, der tørede det ved et stort blomstrende Laurbærtræ; *Carlos* meente at faae Skud, jeg fulgte ham tilfods gjennem Viinmarken ind i den løvrige Skov, hvor en klar Bæk slyngede sig og dannede smaa Fald over Klippestykkerne. Det uvante lange Ridt og den noget besværlige Vandring over den ujævne Jordbund havde gjort mig træt, *Carlos* skyndte sig ustandselig frem og foreslog mig at blive tilbage; her var just en smuk mosbegrøet Plads mellem Myrter og Krusemyrter, han skulde nok finde tilbage igjen hvor jeg sad, og snart forsvandt han mellem Buskene.

Uforglemmelige ere mig de Minuter, jeg her, fjern fra Alle, ganske ene, tilbragte i denne Stilhed, denne Skoveensomhed. Jeg tænkte kun lidt paa Røvere eller Vildsviin, de sidste vare her at frygte. Jeg følte mig saa opfyldt af den hele Naturdeilighed, i denne lette, milde, varme Luft, det var som en Kirkegang i den store, fremmede Guds natur; jeg følte en Tryghed i Gud, Følelsen fik Ord:

Er Du i Verden vide,
 Du er dog Hjemmet nær,
 Gud aander ved din Side
 I Luft og Blomst og Trær;
 Du høre kan hans Stemme
 I Dig og rundten om,
 Og føle Du er hjemme
 Hvor Du i Verden kom.
 Og stedes Du i Fare,
 Er uforskyldt i Nød,
 Han vil Dig vel forsvare,
 Og der er ingen Død,
 Og der er ingen Smerte;
 Vort Jordlivs Stjernes kud
 Er fra en Moders Hjerte
 At flyve op til Gud.

Jeg hvilede nogle Minuter, men fik da Lyst at vove mig dybere ind i Pinieskoven, i den Tanke, at fandt jeg ikke *Carlos*, skulde jeg dog nok finde tilbage til Hytten, hvor Eselet stod. Snart blev Skovens lave Krat tættere, her var en Rigdom af blomstrende Myrtehækker; gamle

Træer løftede deres Krone; Stien, hvor jeg gik, blev smallere, i korte Strækninger forsvandt den ganske; jeg var betænkt paa at vende om, da jeg foran mig, paa et stort mosgroet Klippestykke, hvor den rindende Bæk dannede et klart Bassin, saa min unge Jæger ligge at hvile sig; det var et heelt levende Billede, fuldt af Harmoni, den forunderlige Blanding af Syd og Nord, som Planteverdenen her frembød, viste sig ogsaa i hans hele Skikkelse, det kjække mandige Ansigt, solbrændt bruunt, de kulsorte Haar og Øienbryn, de aldeles lyseblaae Øine og det sørgmodige Smil om Munden, maaskee lagt der i de sidste Maaneder; en eneste Søster, kun fjorten Aar gammel, Husets Skat og Kjærlighed, havde Gud kaldet til sig, det havde slukket Solskinnet i Forældrenes før saa glade Hjem, slukket Smilet om Broderens Mund.

Jeg fik ham fra at blive her længer i denne stille Eensomhed og snart naaede vi tilbage. Hjemreisen begyndte; Fugle viste sig i Luften, min unge Ledsager fulgte sin Jagtlyst og var mig snart igjen af Syne; jeg lod Tømmerne hænge løse paa mit Esel, det vidste Veien bedre end jeg, og da jeg endelig øinede Klosteret *Brançanas*, saa vidste jeg hvorhen jeg havde at styre for at naae Hjemmet. Solen brændte, mit Asen vilde kun frem i Fodgang, med Eet standsede det, spidsede Øren, udstødte et forfærdeligt Hyl, steilede og tog til at løbe. Det var en Aseninde med sin skønne Byrde, en Landbo-Matrone, der kom. Mit Esel gjorde høie Spring, det var vanskeligt at lære det Lydighed. Tilsidst maatte jeg staae af og trække det. Gjennemstegt af Solen naaede jeg, efter et Par Timers Vandring, *Bonegos*, hvor et varmt Bad igjen forfriskede Lemmerne.

Efter Solnedgang sad jeg paa Terrassen under det høie Palmetræ ved Springvandet. Naturskønheden rundt om, Aftenens Deilighed, den Stemning den løftede ind i, kan Erindringen gemme, men ikke gjengive, og dog forsøgte jeg at lægge den paa Papiret, Vers for mig selv og for Vennerne.

Hvor Aftenen er deilig, forfriskende mild,

Og Stjernerne store og klare!

Ildfluer, som Gnisterne fra en Ild,

Hen over Orangerne fare.

Jeg hører det rullende Verdenshav,

Min Hjemvei, den snoer sig om Jorden,

Den friske Luftning sit Kys mig gav,

En Hilsen derhjemme fra Norden.

I den det klinger om Atterkomst,

Gud lade de Tærninger trille!

Mit *Danmark*, du deiligste Kløverblomst,

Saa sød, saa frisk og – saa lille!

Jeg skrev dette lille Vers ind i en Stambog og føiede til:

Deroppe i Nordens græsgrønne Dal,

Med alle de gamle Minder,

Vil Tankerne flyve til *Setubal*

Til Venner og til Veninder.

Det var Sanct *Antonii* Fest. Ud paa Aftenen tændtes store Blus, deels foran paa Bjerghøiderne, saa langt man kunde øine, deels foran Landboernes Huse i Orangehaverne; her dandsede Piger og Karle rundt om Ilden til den tidlige Morgen. Hele *Setubal* laae i Glands

og Glorie; Blus ved Blus lyste paa Pladsene, i Gader og i Stræder. Raketter stege rundt om, fra Byen, fra Skibene og selv ovre fra Sandklitterne, hvor en enkelt Sømand eller Hyrde tilfældigt var.

Vor Nabo *Martinez* kjørte mig og Husets lille Broderdatter ind til Byen for ret at see al den flammende Herlighed. Det var aldeles en halsbrækkende Fart, ad den forfærdeligt slette og krinkelkrogede Vei, hvor vi snart foer afsted i Natmørke, snart i blendende Ildlys fra de store Baal foran Landhusene vi kom forbi; vi foer afsted indtil vi naaede ind i Byen, der gik det kun langsommeligt. Næsten alle Mennesker vare ude paa Gaden; stor Trængsel var der i de smalle Stræder, hvor paa et eller andet Sted *St. Antonii* Billede, illumineret med Lamper, eller et Alter med Lys, var reist til Helgenens Ære. Et heelt Tog, meest Søfolk, kom, fulgte af Qvinder og Børn med Sang og Musik, det vil sige med Fløite og Tromme. I flere Stræder, hvor vi maatte frem, var der ikke Andet for end at kjøre hen over Baalet; halvnøgne Smaadrenge morede sig med at springe over Ilden, Gløder og Gnister fløi rundt om. Musikken klang saa vildt, den mindede om Negerdands-Melodi. Troldkjærlinger og Raketter fløi hen over os og hen under os, de spruttede og surrede hen ad Brostenene, over og under Vognen og Hesten; at denne ikke løb løbsk er mig ligesaa ubegribeligt, som at vi ikke væltede i al den Ild og alt det Mørke, der skiftede med hinanden; jeg var aldeles forberedt paa at brække et Been eller en Arm.

Byen tog sig ved Aftenen, i denne festlige Belysning, ganske livlig og lystelig ud, ved Dagen derimod, naar Solen brændte, havde den et stille, forladt Udseende. I Gaderne eller hen over Pladsene gik da kun, og under stor hvid Paraply, eller red paa sin Hest eller sit Esel, et enkelt Menneske. Den største og smukkeste af Pladsene er unegtelig den som bærer Navnet efter den portugisiske Digter *Bocage*, der er født i *Setubal* og, som det sædvanligviis skeer, er død i Armod; men nu skal her reises ham et Monument, hvortil der indsamles Bidrag; *Setubal* er stolt af sin Digter.

En af Portugals unge lovende Digtere, *Portella*, der lever her og har udgivet et Bind *Digte*, opmuntret af den høitskattede Poet *Castilho*, skrev i Byens Avis, ved min Ankomst, et digterisk Stykke i Prosa, en Hilsen til den nordiske Digter i *Bocages* By.

Setubal tager sig smukkeste ud fra Fjorden; man seer her Byen i hele dens Udstrækning, med de noget forfaldne Huse; her ud mod det gamle Fort ligger Brødrene *Carlos* og *Eduard O'Neills* Gaard, med Contor og hængende Have; en ægte gammel Consulatbygning. Man kommer derind gjennem et Slags Dile, en bred paladsmæssig Trappe fører op til Contoret; Corridor og Trappevæg ere smykkede med næsten alle Landes Vaaben, malede paa Træskiver, som Consulatsskilt. Det var et heelt Billedgaleri, en Congres af Magter, England, Rusland, Preussen, Frankrig, Danmark, Sverrig, Norge, Pavestaten, ja jeg troer ikke at noget europæisk Land savnedes, ogsaa Amerikas forenede Stater var her med Vaaben og Flag. *Setubal* har militair Besætning; i Gjenbobygning, det gamle Fort, er Casernen; det var, saa vidt jeg saa, unge Mennesker, sortbrune af den brændende Sol. I et stort offentligt Haveanlæg udenfor Byen, hvor et Musikcorps spillede om Søndag Eftermiddag, viste sig noget Folkeliv, men ikke støiende og ildfuldt som ellers hos Sydboerne; de gode Borgermadamer sad alvorlige og stille paa Bænkene, Mændene bevægede sig livligere op og ned. Støiende Munterhed saa jeg kun paa den omtalte *St. Antonii* Fest og ved en stor Tyrefægtning, der, *St. Peters* Dag, holdtes i det mellem Byen og Banestationen reiste Amphitheater.

Alt det Barbariske og Blodige, som en Tyrefægtning i *Spanien* frembyder, er allerede fra Omskiftelserne til det Bedre, under Don *Pedro*, bortfaldet. Tyrens Horn blive omvundne, at de ikke skulde dræbe de stakkels Heste.

Amphitheatret er en stor fiirkantet Bygning med Loger gennem tre Etager, alle under Tag, Arenaen er derimod en Ottekant under aaben Himmel. Det var meest Almuesfolk, Bønder og Fiskere jeg her saae samlede, Logerne vare overfyldte og frembøde det meest brogede Skue. Orchestret spillede spanske Boleros; nu kom tilhest en selskabsklædt, velfriseret ung Herre, han hilsede til alle Sider; Tyren blev indladt og længe varede det ikke før der blev jaget den en Piil ind paa Siden af Halsen. To unge Landboere, der stode for disse Tyrefægtninger, traadte op og viste sig som veløvede Banderilleros, de vare smukke Mænd, klædte i Fløiel og Guld, dertil velfriserede, som skulde de paa Bal. Foruden disse vare endnu tre ældre Banderilleros og nogle Bønder, i hvide Buxer og storblomstrede brogede Trøier. Som i *Spanien*, saa ogsaa her, efter Kampen aabnedes Skranken for en Flok tamme Tyre med Klokker om Halsen, de hentede de stridbare Tyre, der brølende og bloddryppende ved de mange Pile, der vare stukne dem gennem Halshuden, forlode Kamppladsen. Noget Nyt, jeg ikke havde seet i *Spanien*, var, at Bønderne, der havde ført Tyrene herhid fra Campagnen, ogsaa viste deres Dristighed. De stillede sig lige for Døren til Stalden eller lagde sig ned paa Jorden foran og lode sig nu angribe af Tyren, men vidste strax ved et Spring, ved en rask Svingning at unddrage sig Stødet, og lægge sig mellem Hornene paa den, der da til almindelig Jubel løb et Stykke med dem. De andre Bønder grebe nu fat i Tyrens Horn og Hale, spændte alle Kræfter an og befriede Kammeraten. Een af de dristige Bønder blev dog saaledes traadt paa af det rasende Dyr, at han maatte bæres bort og blive aareladt af Lægen. Dette Slags Tyrekamp tage ogsaa Private Deel i, og man fortalte, at den fordrevne Don *Miguel* just heri har viist en stor Forvovenhed og ved den erholdt Folkets jublende Bifaldsklap. Kun saaledes ved festlige Leiligheder saae jeg i Byen noget til Folkemængden, det skulde da være i Kirkerne, og af disse maa jeg med et Par Ord omtale *Jesuskirken*, en af de smukkeste Smaakirker, jeg endnu har seet. Den har Noget saa luftigt og lyst; hver enkelt Søile herinde dannes af tre andre slanke og smidige, der spiralformede omsnoe hverandre; det konstigt udskaarne Alter straalere af Forgyldning; hele den nederste Deel af Muur og Vægge ere beklædte med Porcellainsfliser, der have fromme Billeder til en heel Legendebog; imellem Kirkens Oliemalerier ere to af Portugals største og meest berømte Maler *Gran Vasco*; de forekom mig i Farve og Tegning at minde om *Holbein*.

I Bugten laae en Deel Skibe med forskjellige Nationers Flag, og enkelte Lystbaade tilhørende Bosiddende i *Setubal*. Paa *Eduard O'Neills* Baad vaiede Danebrog, det var et smukt lille Fartøj; et lignende havde Portugiseren Hr. *Arenz*, en Mand, der blev mig interessant ved sit Sprogtalent; han talte ganske fortræffeligt Dansk og havde dog aldrig været i Danmark, ja ingensinde været udenfor sit Fædrelands Grændse. Den Forbindelse han stod i til Skippere fra Danmark, Norge og Sverrig, havde lært ham at tilegne sig disse Landes Sprog og at kunne tale med de tre Nationer i deres Modersmaal.

Ved Quaien laae store Fiskerbaade, man kunde faae til en Roeller Seiltour, vilde man besøge *Setubals* Pompeji, den forsvundne, nu halvopgravede Fiskerby *Troja*, eller see det flere Timer herfra ud mod Oceanet liggende *Monte-Arrabida* med det forladte Trappistkloster og sin vidunderlige Hule.

En smuk Solskinsdag, men desværre temmeligt seent, Flod-Tiden nærmede sig allerede, steg jeg med *Carlos O'Neill* og hans Familie i en af disse Baade, roet af flere kraftige Sømænd. Vi sad under et udspændt Solseil, Fartøiet styrede ud imod det aabne Atlanterhav og vippede ikke lidt, det salte Vand sprøitede hen over os. Det var et smukt Skue at see mod *Setubal* og den hele Kyst, vi gængede forbi. Først kom den lange hvide Række Huse med grønmalede Altaner, røde Døre og Porte. Kirkerne kigede kun lidt hen over Husene; Skibene flagede inde i Havnen, der vare russiske, franske og spanske. Byen laae bag os; Billede vexlede paa Billede, her et gammelt Kloster, der et forladt mægtigt Castel, jeg øinede de kæmpestore Aloer ved Veien, og paa Bjergghøiden Veirmølle ved Veirmølle. Vi saae Klosteret *Branconas*, vor *Villa Bonegos*, *St. Luis* og *Palmella*.

Efter at have roet en Timestid nærmede vi os Kystens Hjørne, hvor paa Klippen, høist malerisk ud mod Oceanet, ligger et Castel med en lille militair Besætning, der skal bevogte Indløbet til *Setubal*. Brændingen slog mod Klippen og de lave Mure, vi maatte holde fra; Baaden dreiede forbi, og ud for og om os laae det store aabne Verdenshav. Hvor udstrakt, stille, og dog en saadan Brænding mod Kysten og hen over de mange Sandbanker; vi styrede mellem disse hen mod den alvorligt udseende Fjeldryg *Monte-Arrabida*. Lange Bølger, skinnende hvide, løftede os, endnu havde vi næsten Halvveien tilbage før vi kunde naae den mørke Klippekystr. Luften var klar og gjennemsigtig, tydeligt saae vi paa Bjergsiden det forladte Trappistkloster, eengang helligt og hædret; altid i Eensomhed, altid besværligt at naae. Helst vælge de Besøgende Søveien, thi fra Landsiden er det kun den sikkert klattrende Fodgænger og det forsigtige Muuldyr, som finder Sti og Fodfæste. Klosteret i sin Forladthed og Eensomhed er vel en besværlig Reise værd, og dog besøges det kun af og til af en enkelt Fremmed. Mærkeligere end selve Klosteret er den mægtige Drypsteenshule nedenfor ved Havspeilet; dens høitpriste Storhed og maleriske Deilighed er forbausende.

Mod disse Klipper strandede et Skib, der havde ombord et malet Billede af Gudsmoder; ved Strandingen løftede hun sig fra Lærredet, svævede og lyste til Frelse høit fra Klippen, og der blev Klosteret bygget og Billedet at see. Under Klosteret selv op fra det dybe rullende Hav løfter sig den vidunderlige Grotte, en heel Fjeldkirke med phantastisk Kuppel, nedhængende Orgelpiber, Søiler og Alter; hen til dette, paa sin Baad, gled i Klosterets Dage Fiskeren, naar han vendte hjem fra sin Fangst; her lagde han som Offer en Deel af de fangne Fisk, læste stille sin Bøn, og lod saa Baaden glide ud igjen fra den lydløse Kirkehal, hvor altid en Lampe brændte. Vi nærmede os Grotten paa omtrent halvanden engelske Miil, alle Omrids af Fjeldet var at see, men stærkere rullede Søen hen over Sandbankerne, Flodtiden raadede, jeg maatte vende om, opgive at glide ind i den sælsomme Hule, naae det eensomme Kloster, hvor Søfuglene kredse om, og hvor Vildtet ikke opskræmmes af Jægeren.

Vi vendte tilbage, men ikke hjem, styrede over mod Isthmen for at see Resterne af den i Sand begravne By: *Troja*. Phoenicier have grundlagt den, siden have Romerne boet her og samlet Saltet paa samme Maade som det endnu samles; de store Beholdninger vidne herom.

I den ældste Tid skal Havets Indløb have været heelt østligt oppe; den nuværende Indfart er bleven brudt ved en stor Oversvømmelse, der lukkede med Sand den tidligere. Alle Beboerne maae være flygtede, man troer at de først have søgt Bjergryghøiden og anlagt det nuværende *Palmella*, men senere ere flyttede ned ved Strandbredden og der grundet det nuværende *Setubal*.

Over en Time gik, før vi naaede Sandklitterne; disse ere begroede med Buske, Tidsler og Blomster, værdige at prange i vore Drivhuse. Hvor vi stege i Land laae store opstablede Steenbunker, blevne til af Ballast fra Skibe, som her i Bugten havde hentet deres Ladning Salt. Her laae saaledes store og smaa Stene fra alle Verdens Lande, fra *Danmark* og *Sverrig*, fra *Rusland*, som fra *China*, der kunde skrives et heelt Eventyr herom. Vinden luftede, men gav dog ikke Køling nok i det brændende Solskin her mellem Klitterne. En stor Udgravning var begyndt, men igjen standset af Mangel paa Pengemidler; Udbyttet havde heller ikke været stort, dog saae man Grundlagene af Huse, flere Alen høie Mure, Rester af en heel Gade; i denne var et endnu nogenlunde bevaret Badekammer, Gulvet af Mosaik og Væggene med Marmorplader. Heelt ud i Vandet laae Stumper og Stykker af antike sønderbrudte Krukker og store Muursteen, ogsaa gamle Mønter vare at finde.

En Timestid tilbragte vi herovre i dette Øde; ikke en Hytte var at øine, Sandhøiderne strakte sig ud mod det aabne Ocean. Paa Hjemfarten havde vi stærk Søgang, mere end en Time gik før vi naaede over Bugten til *Setubal*. Ved Landingsstedet laae flere Baade ladede med Salt i store Stykker, som var det lismasser, hentede for Sommerbeholdning.

Vognen ventede os, Aviserne ventede os; dem især grebe vi efter for at høre og vide hvorledes det stod til ude i Verden. Det skjønne, ulykkelige *Spanien*, hvorledes stod der til? *Tydskland* var sin egen Krigsskueplads; Jernbanerne der vare brudte op, Kampen begyndt; medens der Blodet flød og Dødssuk lød, hvilede Fredens Velsignelse deilig over det fjerne, afsluttede *Portugal*; jeg fornem og nød denne Ro, denne Skjønhed og Fred.

Aftenen var saa smuk, saa stille, saa drømindbydende; Stjernerne funkede, Blus lyste i de store Frugthaver, Ungdommen dandsede. Jeg besøgte med et Par unge Venner en Dandseplads, og da jeg senere alene gik under Granatbuskene til Hjemmet, sænkede sig det hele Billede i min Sjæl, for altid at blive der.

Paa en af de første Dage plantede jeg udenfor vor Villa, nær ved den høie Palme, et lille nordisk Naaetræ. Det vil groe, Nordvinden suse deri en Hilsen oppe fra Norden.

Derop gik snart min Vei. Allerede havde jeg her i *Setubal* tilbragt en Maaned, denne med de fem Uger paa *Pinieros* var mere end den halve Tid jeg havde bestemt til Opholdet i *Portugal*; vilde jeg altsaa endnu før Afreisen besøge *Coimbra* og *Cintra*, da maatte jeg afsted eller bestemme mig til at overvintre herude.

For Øieblikket stillede Hjemreisen sig besværlig; enten maatte jeg igjen med Diligence gennem det nu sommerhede, urolige Spanien, eller med Dampskib fra *Lissabon* til *Bordeaux*; hvorledes vilde Reisen videre stille sig? Hvilke Dimensioner kunde Krigen i *Tydskland* tage, vilde *Frankrig* komme med ind i denne; vilde jeg være nødt til at prøve hele Søveien fra *Frankrig* til *England*, op til *Norge*, for derfra at naae hjem. Et Øieblik var jeg tilsinds at blive i *Portugal* og see Tiden an; et andet Øieblik kom mig i Tanke det gamle Ordsprog: »Kjær Gjest bliver kjedelig naar han sidder for længe i fremmed Huus.« Jeg havde vel endnu aldrig prøvet Sandheden heraf og vilde tilvisse heller ikke her være kommen dertil, men Ordsproget var mig i Tanke; jeg tænkte saa længe over Søreisens Besværlighed og Alt hvad der kunde møde i en krigerisk bevæget Tid, at min dobbelte Natur, Frygt for Fare og Lyst til at prøve den, kom i stærk Bevægelse, og da, som altid, slog Villien Frygten ihjel. Jeg tog Bestemmelse at forlade *Portugal* midt i August og derfor i de faa Uger, jeg endnu havde tilbage, ret at see mig om i dette skjønne Land.

Det var ikke med let Hjerte jeg kunde sige Lev vel til Vennerne paa *Dos Bonegos*, disse elskelige Mennesker, dette hyggelige Hjem, denne deilige Natur. Den sidste Aften gik jeg ind i *Branccanas'* Klosterhave; her var en Stilhed, en Eensomhed, en forfriskende Duft fra Træer og Buske; Stjernerne funkede; mit Sind var tungt, mit Hjerte fuldt af Veemod, min Stemning blev Sang:

Jeg Guds Verden har seet,
 Jeg har grædt der og leet,
 Visner hen, Roser, røde og hvide!
 Naar min Stjerne gaaer ned,
 Mon i Klarhed jeg veed
 Hvad ustandseligt jeg gaaer imøde?
 I den rullende Sø,
 Skal min Tanke der døe,
 Det Levende blive det Døde?
 Hvad jeg følte og sang,
 Skal det døe som en Klang
 I det udstrakte mægtige Øde?

I den tidlige Morgen fulgte *Carlos O'Neill* og Søn mig paa Jernbane og Dampskib til *Lissabon*, om Aftenen var jeg paa *Pinieros*.

Fra Havemuren saae jeg i Horizonten mod Syd i Skygge-Omrids *Palmella*, *St. Luis* og hele Bjergstrækningen *Monte-Arrabida*, nu et Hjemland for mig, kjendt og kjært. I Udkanten af *Lissabon* skinnede Lygterne, som var der stor Illumination; Vognrummel, Støi og Raab lød herud i Stilheden; jeg saae mod Byen og hen mod den store Vandledning over *Alcantara-Dalen*, snart skulde jeg ogsaa, og vistnok for altid, sige dette Hjem Lev vel! Alt flyver hen, skifter og omvexler.

Paa *Pinieros* havde Naturen heelt forandret sig i den Maaned jeg havde været borte herfra. Græsset rundt om var afsvedet, Havens Blomster veirede hen, Passionsrankerne hang med store Frøæbler, som grønne og orange-gule Æg, mellem det mørke Løv. Udenfor paa Marken laae Kornet høstet og henlagt paa en dertil indrettet Plads, det blev ikke tærsket men traadt af Oxer. Hele Campagnen frembød et eneste guult Stykke Land, kun Cypresserne, Figen- og Olietræerne gave Afvexling.

V

Besøg i *Aveiro* og *Coimbra*. *Cintras* Deilighed. Afsked fra *Pinieros*.

Universitetsbyen *Coimbra* skulde jeg see, og dertil en endnu nordligere liggende By, *Aveiro*. *George O'Neill* havde Forretninger; hans Broder *José* vilde gjøre Reisen med; vi havde Jernbane endogsaa til *Oporto*.

I godt Humeur og deiligt Veir foer vi afsted, langs *Tejofloden*, der ud fra *Lissabon* breder sig som en Sø heelt over mod Byerne *Salvaterra* og *Benavente*, men derpaa bliver mere og mere smal, med store Sandbanker, der gjør Skibsfarten vanskelig; med Eet dreier den Øst paa og forsvinder mod *Estrella*, Bjergene, der gjør Grændse mod *Spanien*; endnu laae Sneer derpaa.

Vi kom gennem flere Korkskove; de nærmeste store Træer stode afpillede deres Bark. De friske, grønne Riismarker mindede om vore Kornagre i det tidlige Foraar. Skovhøider, enkelte Ruiner, Grupper af Mennesker gave Landskabet Afvexling. Henne i Skyggen af maleriske Olietræer sad med sin Hjord en Svinehyrde, et fortræffeligt Billede til den bibelske Parabel. Han sad og spiste sit Brød og sin Ost, drak Vand dertil, ikke Viin, saa nøisom er den portugisiske Bonde.

Gjennem Skov og Krat naaede vi, paa Jernbanen fra *Lissabon*, det malerisk liggende *Coimbra*, hvor det ene høie Huus løfter sig over det andet, omgivet af Haver og Skov, tæt ved den brede *Mondegoflod*. Vi standsede ikke; først paa Hjemfarten skulde vi kjende *Portugals* Universitetsstad.

Lidt Nord for *Coimbra* hørte Skoven op, og Egnen sænkede sig til fladt Land. Ved *Aveiro* er man aldeles i et portugisisk Holland, sumpet og fladt, med gravede Canaler; men den hollandske Frodighed og Friskhed mangler.

I gammel Tid var Egnen her frugtbar og god, men efterhaanden som Sandet stoppede Mundingen af Floden *Vouga*, blev snart den flade Landstrækning milevidt forvandlet til Sump og Morads og derved den meest usunde Deel af hele Landet. I Aaret 1801 begyndte man at lade grave en Canal, der blev færdig i 1808. Vandet fik igjen Afløb, Egnen blev igjen sund og beboelig; Canalen blev ført heelt op til Byen, der af Floden *Vouga* deles i to Dele.

Det flade Land, de mange Trækbaade, *Aveiro* selv og den nære, sandede Strandbred førte Tanken op til vore nordlige Vestkystbyer; den graae Luft, den fugtige Taage, der laae over hele Landskabet, bidrog til, at man maatte troe sig oppe i Norden og ikke i det varme, skønne Portugal.

Idet vi kom, sænkede sig Taagen, vaad og raa, ret et Stykke jydsk Vesterhavsguse. Det var netop Ebbe, vi saae en moradsig Flodbund, men intet rindende Vand. Den lange, lave Vandledning viste os sine vaade Mure. De mange Qvinder, vi mødte og kom forbi, vare tæt tilhylede og saae forfrosne ud i deres store Kudskekavaier; dog, det maa jeg indrømme, her saae jeg de første smukke Ansigter, jeg havde seet i *Portugal*, men Qvindeskjønheden blev aldeles ikke understøttet eller fremhævet ved Klædedragten. Selv de ganske unge Piger bare den samme tunge Kavaier som de gamle Koner; den hang dem ned om de nøgne, snavsede Fødder. Hatten var af sort Filt med en Skygge over en halv Alen bred; ovenpaa dette Hovedtøi stillede de den store Kurv, hvori de opstablede den Reisendes Koffert og Natsæk, som de saaledes bare til Hotellet. De vare, trods den svære Byrde, dog livlige og sladdrede baade med Mund og med Øine.

Staden *Aveiro* med dens Omgivelser tilhørte engang Hertugen Don *Joseph Mascarenhas*, der under *Joseph Emanuel* blev anseet som Hovedet for et af Jesuiterne ledet Parti af Misfornøiede og tillige med Marquien af *Tavora* blev dømt skyldig i Mordforsøg paa Kongen. I den senere Tid er Dommen bleven anseet for overilet; sex af de Dødsdømte ere blevne erklærede for at have været uskyldige. Det var i hiin skønne, romantiske Tidsalder, som vi kalde den i Modsætning til vor humane Tid, at Hertugen af *Aveiro* blev med Strikke om Halsen ført til Retterstedet, der radbrækket og endnu levende lagt paa Baalet. Denne mørke historiske Erindring var den eneste, min Hukommelse havde at knytte til *Aveiro*.

Man har kaldet denne By: det portugisiske Venedig, men Intet her, uden de gondolfornede Trækbaade, minder om Adriaterhavets Stad.

Med mine Reisefæller travede jeg om i de snevre, brogede Gader; at her viste sig Fremmede syntes næsten en Begivenhed, idetmindste vakte vor Ankomst Opmærksomhed, og man stirrede fra Døre og Balconer efter os tre Fremmede. Byen selv frembød os intet Mærkeligt; Leietjeneren nævnte imidlertid som en Mærkelighed en Plads ved Erkebispens Bolig og førte os derhen samt et Slags offentlig Have, hvorfra vi, ved Besøget næste Dag, medens Sollyset kæmpede mod Taagen, kunde øine Fartøier ude ved Flodmundingen.

I *Aveiro* var der ikke lysteligt at være! Heldigviis vare *O'Neills* Forretninger her snart bragte til Ende, og efter et Døgn forlode vi den kjedsommelige By for at naae det romantiske, smukt beliggende *Coimbra*, *Portugals* Universitetsstad.

Endnu laae en kold, vaad Taage over den hele Egn, men alt som vi foer frem fra Lavlandet og kom mellem Høider og Skove, begyndte Solen at vise sig; i Stationen ved *Coimbra* skinnede den med sydligt varme Straaler, og at disse ogsaa vare i Folket selv, fik man her at fornemme. Her var en Tummel, en Støi, en Vildhed som hos Folkefærdet i en neapolitansk By. Droschkekudskene styrtede sig over os og vore Sager; to brødes om en Koffert, hver vilde have den paa sin Vogn; de hverken saae eller hørte Eiermandens Indsigelser; de reve og slede i Tøiet; Een løb med eet Stykke, en Anden med et Andet, det var som en Plyndring; det manglede kun, at Kniven skulde have blinket. Det var en heel Kamp, før det lykkedes os at komme i een Vogn sammen; flere Reisende sad her allerede; lidt Plads var her, knuget og presset sad vi Alle som i en spansk Diligence, og under Raab og Skrig foer vi saa frem langs *Mondegofloden*, hvis brede Leie snarere frembød Skuet af Sandbunden end af rindende Vand. Dog, hvilken Friskhed og Skovdeilighed rundt om! Byen selv løftede sig som Pragtblomsten i hele Bouquetten.

Coimbra ligger op ad Bjergsiden, den ene Gade høiere oppe end den anden; flere af Husene rage med tre, fire Etager hen over de andre. Gaderne ere snevre, krogede og gaae bestandigt opad; høie Steentrapper føre gennem enkelte Bygninger fra et Stræde op og ud i et andet; Boutiker og Boglader ere her i Mængde. Overalt møder man Studenter, nu en Enkelt, barhovedet, læsende i en Bog, nu Flere Arm i Arm. Deres Dragt er malerisk, og de minde os i den om *Faust* og *Theophrastus*. Klædningen bestaaer i en lang sort Talar og en kort Kappe af samme Farve. De Fleste gik barhovedet paa Gaden og langs *Mondegofloden*. Huen, de ellers bære, er stor og tung, et Slags nedhængende polsk Hue. Man fortalte, at i Vintertiden gave Studenterne eengang om Maaneden en dramatisk Forestilling, hvortil da indbødes Professorer og Borgere med deres Hustruer og Døttre. I Gaderne klinge tidt Guitaren og Sangen til en Serenade; med Guitaren eller Geværet over Skulderen jager den muntre Ungdom afsted paa de leiede Heste ud fra den gamle By, ud i den friske Skov, i Bjergene, til Livslyst og Eventyr, og Ungdomshjertet bringer Erindringer for de kommende, gamle Dage. Freidigt og frit synes Livet her i denne paradisiske Natur. Man fortalte imidlertid, at under *Don Miguel* gjorde nogle af *Coimbras* Studenter lidt Optøier, og han lod strax et Par hænge op i Galgen; det var i den Tid ikke noget Mærkeligt.

Klostret *Santa Cruz*, som ligger i den nederste Deel af Byen, er tilvisse et Besøg værd; det er ikke beboet; øde og eensomt er her, men Klostergangene om den lille Have ere saa romantisk skjønne og have beundringsværdigt udhugne, lette Buer. I Kirken, paa hver Side op imod Høialteret, hæve sig to pragtfulde Gravmonumenter med de Afdødes i Marmor meislede Skikkelser. Her hvile Kongerne *Sancho den Første* og *Alfons Henriques*; ogsaa

opbevares her et Billede, malet af *Gran Vasco*, men i Tegning og Farve meget forskjelligt fra de Malerier af ham, jeg havde seet i *Setubal*.

Fra Klosteret og Kirken stige Gaderne høit op mod Universitetet, en vidtstrakt Bygning, der indtager Høidepunktet af Staden. Her oppe, gennem en af Stadens høiestliggende Porte i den forfaldne Fæstningsmuur, kommer man ind i den botaniske Have, der er rig paa sjeldne Blomster og Træer. Store Palmer og blomstrende Magnolier prangede mellem en Fylde af Løv- og Naaletræer; her var imidlertid ikke et Menneske at see, og næsten ligesaa eensomt var den smukke Vei herfra under Byens gamle Mure; et frodigt Græs og friske Slyngplanter voxede rundt om, og tilhøre inde i Haverne prangede Orangetræer, store Cypresser og Korktræer. Jeg mødte nogle Studenter, alle i deres middelalderlige Dragt; en Enkelt gik eensomt, læsende i en Bog, tre Andre kom i livlig Samtale, med Guitaren over Skulderen; deres Optræden i disse Omgivelser satte mig i Stemning, det var, som om jeg levede tilbage i et tidligere Aarhundrede; en heel Digtning fra hiin Tid løftede sig i Tankerne, men ikke Alt, hvad de bære, kommer paa Papiret.

Veien førte ned til Floden, hvor, midtveis ude, laae et Par Træskure, der tjente som Badehuse. Qvinder med opkiltrede Skjorter vadede over for ikke at gaae den længere Omvei ad den gamle, paa mange Buer udstrakte Bro, der fører fra Byen til det paa den anden Flodbred liggende Nonnekloster, *Santa Clara*, en umaadelig stor Bygning, tæt ved *La Quinta dos lagrimas*. I Haven der ligger endnu, halvt i Ruin, Slottet, hvor den skjønne, ulykkelige *Ines de Castro* med sine uskyldige Børn blev myrdet. Det er vidt bekjendt, at den portugisiske Infant, Don *Pedro*, ægtede den skjønne *Ines*, som ogsaa var af kongelig Slægt; Ægteskabet var imidlertid hemmeligt, Don *Pedro* vovede ikke at tilstaae det for sin strenge Fader, og denne, underrettet om hvad der var skeet, tvang ham til at ægte en Anden og lod imidlertid *Ines* og hendes Børn myrde. Det skete i denne Havebygning. Faderen døde snart efter, og da lod Don *Pedro*, som nu var Konge, Liget af sin Elskede tage ud af Kisten, lod det iføre kongelig Pragt og sætte paa Thronen, hvor det hele Hof maatte knæle og kysse den Dødes Haand.

I *Quinta dos lagrimas*, som Haven hedder rundt om Bygningen, hvor hun blev myrdet, risler endnu den Kilde, hvor *Ines* og Don *Pedro* saa ofte sad under de høie Cypresser; endnu skygge disse, paa eet Træ nær, hvori stod skrevet: *En diy ombra a lgnés formosa*. Træet faldt i et Stormveir, Kilden selv vil ogsaa engang høre op at risle, men Versene om *Ines* i *Camoens'* »Lusiade« ville aldrig forgaae; de staae indgravede i en Marmorplade tæt ved den endnu levende Kilde og sige, men i klangfulde Ord og i melodiske Rhythmer, som vi ikke mægte at gjengive: »Mondegos Døttre græd i lang Tid, erindrende de Taarer, som her vare grædte; de forraadte det til Kildens klare Væld og gav Vældet et Navn, som endnu vedvarer: »Kjærligheds Lykke«.« Den fandt hun her. Seer Du, hvor friskt Vældet sprudler, hvor det bedugger Blomsten? Vældet er Taarer, og dets Navn er »Kjærligheds Lykke«.«

Allerede samme Dag jeg var indtruffen, fik jeg, ud paa Eftermiddagen, Besøg af Professoren i Literaturhistorie, en født Slesviger, af hvem jeg hørte, at enkelte af mine Eventyr, saaledes: »Verdens deiligste Rose«, vare oversatte paa Portugisisk, og at han, med en yngre Videnskabsmand i *Coimbra*, tænkte paa at oversætte flere ikke blot af mine Skrifter, men af *Ingemanns* historiske Romaner, idet han antog, at det danske Literatur i det Hele havde Noget, der maatte tiltale det portugisiske Folk.

Ved ham blev jeg næste Morgen ført til Festlighederne i Universitetet, hvor en ung Mand fik »Doctorhatten«. Universitetssalen var opfyldt af Mennesker, størstedelen Studenter. Paa hver Side af Salen sad de forskjellige Faculteter i deres forskjellige Farver, Hvidt og Blaåt, Rødt og Guult; den creerede Doctor laae knælende paa en Ophøining nær ved den kongelige Throne. Fra Sideværelserne vare heelt ind i Salen store Balconer opfyldte med Damer. Et Musikcorps havde Plads paa Salens Gulv, nær ved Indgangen. Jeg blev indbudt til at overvære Festen og mødte al Forekommenhed; jeg saae det pragtfulde Capel, Thronsalen og Bibliotheket, der er opført i Rococo-Stiil, prangende med stolte Buer, Forgyldning og Loft-Malerier. Bibliothekaren tog frem flere sjeldne Udgaver af »Lusiaden«, forzirede med gode Kobberstik. Jeg saae to skrevne Bibler, i hvilke flere Blade syntes lutter konstige Slyngninger og Sving, men seete gjennem et Forstørrelsesglas var hvert Blad et lille Mesterstykke af Kunst og Udholdenhed; det viste sig, at hver Linie i disse Sving og Slyngninger vare skrevne Ord, Bibelens Ord paa Hebraisk, udførte med en forbausende Flid og Udholdenhed.

Hele denne Morgen og Formiddag var det en styrtende Regn, noget Usædvanligt her for denne Aarstid. Man sagde i Spøg, at det var mig, der havde bragt en nordisk Sommer derned. Ja tilvisse, hvilket Veirlig! Folk holdt sig inden Døre, Gaderne vare som rindende Floder, Veie og Stier laae under Vand. Saaledes vedblev det endnu, da jeg under Paraply, hoppende fra Steen til Steen, steg ned fra Universitetet og saae ud over Floden, som nu fik Vand. Regnen pidskede med Vandsvøber; der laae som et Slør af Vand hen over Haverne og hele Egnens Skovherlighed. De sorte Cypresser ved Kjærlighedskilden i »Taarernes Have«, som *Camoens* og Folket kalde den *Quinta*, hvor *Ines* blev dræbt, stode som florumvundne Marchalsstave foran Huset, Mindernes Sarkophag.

Coimbra er et Sted, hvor man skal blive ikke blot nogle Dage, men flere Uger, leve sammen med Studenterne, flyve ud i den frie, deilige Natur, give sig hen til Eensomheden og lade Erindringen oprulle Billeder fra Sagn og Sange, fra Stedets Historie.

O'Neill vilde til *Lissabon*, Jernbanesignalet lød, Locomotivet pustede, afsted gik det over *Mondegofloden*, endnu et Blik til *Coimbra*, der med sine brogede Huse skinnede som en stor Bouquet paa Høiden i alt det Grønne. Regnen begyndte at sagtne; det vaade Veir forskaffede mig imidlertid Synet af et her i Egnen eiendommeligt Costume: Landboerne bare Regnkapper af Halmstraae, gule eller skinnende hvide; det var et Slags Straapelse med lange Slag, aldeles af Straahalm.

Da vi kom gjennem Korkskovene, var Regnen aldeles forbi, Solen skinnede rød som et Blod mellem de høistammede Træer; det blev med Eet Aften, Stjernerne mylrede frem, Vinden var frisk, næsten kølig.

Vi naaede *Lissabon*, Gaslanterne lyste, Boutikerne straaede, Folk søgte til Theatret *Maria secunda*, paa den smukke, store Plads. Vi kom forbi den offentlige Have; Gasblus lyste derinde mellem de duftende, grønne Træer, Musiken lød, og snart vare vi ude af Stadens Port og paa *Pinieros*, hvor det sildigt dækkede Middagsbord ventede os.

En Nats Hvile eller to og da afsted igjen til en ny Egn, det af Digtere besjunge *Cintra*.

Den allerede paa nogle Kort angivne Jernbane mellem *Lissabon* og *Cintra* er ikke bragt istand, et Par Banehuse bleve opførte, men Banen selv lagt hen, ja, om jeg har forstaaet ret, aldeles opgivet. Vil man til *Cintra*, maa man med Omnibus derhen fra *Lissabon* eller skaffe sig anden Vogn, Hest eller Esel.

Den smukkeste og meest besjunge Deel af *Portugal* er unegtelig *Cintra*. »Det nye Paradiis«, bliver det kaldt af *Byron*. »Her har Foraaret sin Throne«, synger den portugisiske Digter *Garret*. Derhen ville vi.

Paa det gamle Slot i Byen tilbringer den regjerende Konge, Don *Luis*, en Deel af Sommeren. Hans Fader, Don *Fernando*, boer paa *Penha*, Bjergslottet i Skyregionen. Diplomater og en Deel af *Portugals* Rigmænd have deres Villa i denne deilige, livsfriske Natur, Hotellerne ere opfyldte af Reisende, deels Udlændinge, deels Landets egne Folk.

I den tidlige Morgen tog jeg fra *Pinieros*; Veien gik gennem *Lissabons* Forstad, ud paa den aabne Mark, ind gennem Vandledningernes Buer, snart i Høider, snart i Dale. Alt rundt om laae tørt og henvisnet, kun en enkelt *Cactus* viste Liv.

I den første Landsby vi kom igennem, traf vi en vandrende Spillemand med sin unge Kone; han accompagnerede med Violin hendes improviserede Sang, en yngre Knøs slog Tambourin. I flotte Vers sang hun til Krostuens Signora om dennes røde Skjørt og gule Halstørklæde. Sangen strømmede som et Væld, Ordene fløi frem som en Ramse, det var ganske vist en tidligere lavet Vise, i hvilken hun nu med en vis Øvelse indsatte andre Ord end før, og omdannede og afpassede til den Signora, hun øieblikkelig var hos.

Paa hiin Side Landsbyen saae vi i nogen Afstand en stor Park med Lystslot. Don *Miguel*, der elskede Jagtlivet, havde foretrukket dette Sted for det ved sin Naturskønhed henrivende *Cintra*. Endnu viste sig rundt om kun magre Jorder, intet malerisk Punkt, ingen Busk, intet Træ; kun udenfor et fattigt Bondehuus prangede en blomstrende Magnolie, dens mørkegrønne Blade skinnede i Solen.

Et tæt Taagesløv skjulte endnu det nære, frodigtgrønne *Cintra*, men snart saae vi den første Forkyndelse om det: en Have med mægtige Løvtræer; her laae en storartet Bygning, den havde for ikke længe siden været et kongeligt Slot, men tilhørte nu en Privatmand, der havde kjøbt det for en utrolig, ringe Sum. Gennem Gitterporten saae man ind over Blomster og Grønt, over rindende Vand og store nedhængende Grene.

Som en lille By for sig, ligger ovenfor *Cintra*, mellem Klipper og Grønt, *Santa Maria*, i hvis Udkant, under høie Træer, *José O'Neill* havde sit Landsted, nu mit nye Hjem. En bred Haveterrasse, behængt med Glasklokker, vendte ud mod Landeveien, som snoede sig forbi, klæmt af Villaen og Gjenboens store, øde Huus. Eieren var død bort før det blev færdigt; den halvfuldendte, vindueløse Side vendte mod os og havde, især ved Maaneskin, noget aldeles Spøgelseagtigt ved sig. I Bagbygningen, med Udsigt i Dybden, ud over *Cintra* og Campagnen, boede Folk, men dem saae vi ikke noget til.

Vort Huus, med dets mange Kamre og Stuer op til Klippevæggen, hvor en Kilde rislede, havde sin egen Have overfyldt af Citroner og Figen, men saa lille, at en tøjret Høne havde Raaderum over den; man saae herfra paa den skovgroede Klippe, mellem sønderrevne Skyer, Kong *Fernandos* Slot, bygget halvt maurisk, halvt italiensk. Den egenlige større Have, som tilhørte *O'Neill*, laae et Stykke fra Villaen i Dybden paa den anden Side af Landeveien. Dernede var Køling, Skygge og Eensomhed. Det var som om jeg her traadte ind i dansk Skovnatur; jeg maatte tænkte paa Høiderne ved *Silkeborg*; jeg gik under løvfulde Træer, saae Birk og Fyr. Vandet rislede koldt og klart mellem frodigt Græs, hvor Forglemmigeien groede; jeg saae den danske, hvide Kløver, den blomstrende Hyld og *Convolvulus*. »Her er jeg i dit deilige Danmark!« sagde *José* og udtalte af varmt Hjerte sin Kjærlighed for det Land, hvor han havde tilbragt de tidligste Ungdomsaar.

Man siger, at enhver Nation finder i *Cintra* et Stykke af sit Fædreland, jeg fandt *Danmark* her; jeg troede at gjenfinde manganen kjær Plet fra andre skjønnede Lande, det grønsværklædte *Kent*, *Brockens* vildt omkastede Steenblokke; jeg kunde her troe mig ved *Genfersøens* Bred og i *Leksands* Birkeskove. Alt vexlede forunderligt rigt. Her stod Laurbærtræet med sin sortrøde Frugt, her løftede og bredte sig Geranierne som store Buske, og Fuchsien stod som Træ. Fra Kastanier og Bananer hang Slyngplanterne i en Fylde, der maatte minde Sydamerikaneren om hans Hjemstavns Skove.

Tæt ovenfor Haven saae man fra Veien ud over *Cintra*, hvis gamle Slot har Udseende af et Kloster med smaa tilklistrede Bygninger. De mange, smaa Haveterrasser prangede alle med Springvande; to kuppelagtige Skorstene, ikke ulig Champagneflasker, dominere den hele Bygning, der mangler al Skjønhed.

Anderledes smukt og malerisk løfter sig over hele Egnen Don *Fernandos* Sommerslot. Heroppe var i Fortiden kun en stor Skovstrækning, som endnu findes, ligesom ogsaa det berømte Korkkloster, en lille Bygning, hvis Vægge ere beklædte med Bark af Korktræet; Slottet selv har sin Oprindelse fra *Vasco de Gamas* Tid. En Dag, under dennes berømmelige Tog, holdt Kongen Jagt heroppe, og netop paa det Sted, hvor Slottet staaer, øinede han *Vascos* Flaade, som vendte hjem, i sin Glæde lovede han da at bygge her et Kloster; han holdt sit Ord; det blev reist og udgjør endnu den smukkeste og meest maleriske Deel af hele Bygningen. Da Klostrene siden bleve hævede, Munkene forjagne, købte Kong *Fernando* dette Kloster og anvendte en betydelig Formue paa at tilbygge og anlægge Parken.

Den hele stigende Bjergvei derop er et Stykke Have, hvor Natur og Konst deiligt understøtte hinanden; her er den skjønneste Spadseregang, man kan tænke sig. Den begynder med Cacteer, Plataner og Magnolier og ender med Birk og Gran mellem vildt omkastede Klippeblokke. Geranier af alle Arter og Farver blomstrede her i Fylde, forunderlige deilige Tidsler prangede tæt ved Myrtebuskene, med deres duftende hvide Blomstersnee; eensomme Stier snoede sig op mellem gamle, vedbendklædte Mure og Klippestykker, som i deres Fald have dannet naturlige Buer. Man seer saa vidt omkring heroppe, hen mod *Lissabon* til Bjergene paa hiin Side *Tejo*; man seer ud over Atlanterhavet, og hvor *Cintra* ligger i Dybden, har man den store Slette hen til Klosteret *Maffra*. Luften var saa gjennemsigtig, at jeg troede at kunne tælle Vinduerne i Bygningen, der dog ligger flere Miil borte.

Den aabne almindelige Landevei fra *O'Neills* Huus forbi *Cintra*, en heel Miil frem, indbød til Vandring, der under Afvexling og Skygge var den deiligste Promenade, og blev ogsaa mod Aften særligt besøgt. Jeg gik den tidt selv ved den solvarme Middagstid; næsten altid kom her en Brise fra Havet; Træer løftede sig, store som vore Bøge og Elle; i Fylde hang hen over Klipper og Mure bladfulde Slyngplanter. Kastanietræerne heldede deres mægtige Grene til et heelt Løvtag, Grædepilene bøiede sig mod den støvede Vei.

Nær *Cintra* ligger en Villa i maurisk Stiil, tilhørende en rig Brasilianer; han lod den bygge netop paa den Tid, da Folk læste *Dumas* »*Monte Christo*«, og efter den har Villaen beholdt Navnet. Herfra blev Landeveien endnu mere snever under et Tag af Kastanietræer; et pladskende Vandfald syntes at forøge Køligheden. Nu aabner sig en bred Plads med ligesaa skyggebringende Træer foran en Rococobygning, hvor Fredsslutningen under *Abrantes* afsluttedes. Bestandigt har man *Penhas* Skove tilvenstre, og i Skyhøiden det maurisk byggede Slot, bærende sit fiirkantede store Taarn med Smaataarnene. Her var paradisisk

smukt; jeg maatte tænke paa min Barnelærdom fra *Badens* latinske Grammatik: »*Tempe* en deilig Dal i *Thessalien*«. Mon *Tempe* kunde frembyde noget Skjønnere end *Cintra*?

Min Ven *José* holdt af Eensomhed, blev helst i sit stille, hyggelige Hjem, og jeg var gladest ved at drive alene om. Ganske Fremmed for de Mange, der boede her, var jeg ikke. I *Cintra* opholdt sig en Landsmandinde, Fru Vicomtesse *Roboredo*, Datter af Admiral *Zahrtnann*; hun var netop indtruffen til *Lissabon* med det sidste Dampskib fra *Bordeaux* under de sørgelige Omstændigheder, at bringe sin afdøde Gemals Liig til hans Familiebegravelse i *Portugal*. Ved hende blev jeg indført i flere høiadelige Huse, saaledes hos den elskværdige Grev *Almeida*, som med sin Familie beboede Palazzo *Pombal*, en endnu halv maurisk Bygning, hvor et Springvand pladskede i den luftige Spisestue og hvor Haveterrassen med sit mægtige Viinløvstag syntes en heel Pragtsal. I *Cintra* traf jeg atter paa Marquis *Fonteira* med Datter og Svigersøn; dennes Moder er dansk født. Jeg samledes med en Ven fra *Kjøbenhavn*, Sønnen af Digteren *Lytton Bulwer*, der en Tid var hos os i den engelske Legation; han havde mig kjær for mine Skrifter, var selv en i sit Fædreland yndet Digter; i *Danmark* gjorde jeg denne elskværdige unge Forfatters Bekjendtskab. Nu indtog han Pladsen som engelsk Gesandt i *Lissabon*, var gift og tilbragte Sommeren med sin smukke, yndige Kone og deres lille Barn i det paradisiske *Cintra*.

I Vennen, *Lyttons* Huus fandt jeg den hjerteligste Modtagelse, de meest deeltagende Venner; med ham og hans Frue saae jeg en Deel af *Cintras* uforglemmelige Deilighed.

Vi kørte en Eftermiddag Landveispromenaden, under de mægtige, skyggefulde Træer, forbi *Monte Christo*, forbi Vicekongens Have, hvor Hjertet af *Ines de Castro* gjemmes, ud til *Monserrat*, der eies af en meget rig Englænder, som kommer og bliver her kun to Foraarsmaaneder. I Haven voxe frit en Mængde tropiske Træer og Planter; jeg saae et Buskads af alle mærkelige Bregnearter, fra de ringeste til de, udviklede i Kraft og Størrelse, staae Side om Side med Palmetræerne. Store, hvide Klokkeblomster hang fra et Træ, perleagtige, rosenfarvede Bær fra et andet. Safftyldte Frugter, jeg ikke kjendte, solfyldte, farvede Blomster stode her, og ned over en deilig, fløielsgrøn Græsplaine rislede det klare Kildevand, der lededes for at Græsset ikke skulde savne Væde. Ovenover dette friske Grønne laae Slottet i maurisk Stil, aldeles en Vignet til »Tusinde og een Nat«, et eventyrligt, feeagtigt Skue. Solen sank i Havet, der laae rosenfarvet, udstrakt og stort, skinnende med magisk Glands paa de marmorhvide Vægge og Forziringer, fyldende med Glands de store, speilklare Vinduesglas. Luften var saa varm, saa stille, saa gennemgydt med Blomsterduft, at man følte sig som ført bort fra Virkeligheden, blev betagen og kom først til sig selv inde i den nære skyggefulde Korkskov. Her mødte vi og hilsede paa det unge Kongepar.

Veiret var altid smukt under Opholdet i *Cintra*; dog i de sidste Dage jeg var her, blæste det stærkt fra Nordvest. Havet, en heel Miil borte, saae jeg saa nær, saa udstrakt, lignende et udstrammet, blaat Klæde. Jeg øinede Brændingen, den løftede sig som en hvid Røg langs Kysten; snart skulde jeg derud, bort fra det skønne Fastland, prøve det rullende Hav.

Dagen til Afreisen kom; det var mig tungt at skilles fra den kjære hjertefulde *José*, skilles fra al *Cintras* Deilighed. I flyvende Fart, i susende Vind gik det igjen til *Pinieros*; hele Natten her stormede det, jeg troede, at Huset maatte styrte sammen; næste Døgn var ligesaa stormende, men Himlen klar, Solen skinnede varmt; jeg fik et deiligt Veir til Hjemreisen, sagde *George O'Neill*; om faa Dage vilde Dampskibet fra *Rio* indtræffe og strax afgaae til *Bordeaux*.

Kun Timer, høist halve Dage, havde jeg tilbragt inde i *Lissabon*; jeg vilde derfor nok før Afreisen være der lidt længere, see i Aftenen det Liv og den Færdsel, der da rørte sig i Gader, Cafeer og Theatre.

Før jeg forlod *Pinieros* og Vennerne her, skrev jeg i Fru *O'Neills* Album:

Naar, om Gud vil, snart jeg vandrer

I den danske Bøgesal,

Vil min Tanke ofte flyve

Til det skønne *Portugal*.

Dvæle længst da paa *Pinieros*,

Hvor jeg fandt mit danske Hjem;

Jeg staaer atter paa Terrassen,

Alle Syner flyve frem:

Aqvæducten og *Palmella*,

Cintras Bjerge, hver en Ven.

Sødt at mødes, tungt at skilles,

Mon I huske mig igjen?

VI

Et Par Dage i *Lissabon*. Paa Dampskibet *Navarro* fra *Lissabon* til *Bordeaux*.

O'Neill anbefalede mig et nyt Hotel, der netop i disse Dage var blevet aabnet og laae nær hans Contor og Havnen; det var et venligt, ældre Ægtepar jeg her flyttede ind til. Jeg spurgte om naar der var *Table d'hôte*. »Saasnart De befaler!« svarede man; jeg var endnu Husets eneste Gjest, jeg havde, om jeg vilde, alle Stuer og Sale her til at bevæge mig i; men hvo gad bevæge sig? Gardinerne vare nede, Skodderne lukkede, at ikke det varme Solskin skulde trænge ind. Det var en heel Tortur at komme udenfor, man sneg sig frem i Husenes smalle Skygge; det forsøgte jeg ogsaa, thi hele Dagen at ligge paa Sengen eller gaae i de halvmørke Stuer, hvor jeg ikke fik Besøg af en eneste Bekjendt, var ikke til at udholde. Jeg styrede derfor hen til *O'Neills* Contor; her fandt jeg Aviserne, der sagde mig, hvorledes det stod til udenfor *Portugal*. Ødelagt af Varme kom jeg derhen, og ødelagt af den kom jeg igjen tilbage, først ud paa Aftenen begyndte jeg at føle nogen Velværen; det var en Vederqvægelse at komme ud paa Altanen og fornemme den friske Brise, den blæste saa velgjørende kold ind i Øinene, ind i Munden, den blæste Livet i En. Da kunde man med Behagelighed komme paa Gaden, blande sig i Mængden, besøge Cafeer og Promenade.

Den næste Dag var solhed som den foregaaende, Dampskibet kom ikke til den Tid det var ventet, istedetfor to Dage maatte jeg blive hele fem i den solhede Stad; hver Nat blæste det stærkt, endelig lagde Blæsten sig, og da i den tidlige Morgenstund blev jeg vækket ved en stærk Dundren paa Hotellets Dør, et Bud fra Huset *Torlades O'Neill* bragte en skriftlig Underretning om, at nu var det franske Dampskib fra *Rio* under Opseiling og vilde endnu

denne Formiddag afgaae til *Bordeaux*. I de faa Timer jeg altsaa endnu havde at blive her, vilde jeg neppe faae Vennerne fra *Pinieros* eller *Setubal* at see.

Lægen, et Par af Skibets Officerer og nogle af de Medreisende traf jeg i *O'Neills* Contor; en ypperlig, spansk Viin kom frem til Hilsen og Afsked. Paa mit Spørgsmaal om Havet ude var roligt, svarede Capitainen, at nu blæste det ikke mere, men at Søen gik høit; det havde stormet i flere Nætter og Dage, derfor vare de indtrufne tre Dage senere end Bestemmelsen var. Vi gik ned til Havnen, her laae Capitainens Baad, vi toge Alle Plads; *O'Neill* fulgte med; Matrosernes raske Aaretag førte os snart ud paa *Tejofloden*, hvor Damperen *Navarro* laae og tog Gods og Passagerer ombord. Baadsmanspiiben lød, Matroser med Hellebarder stode ved Trappen, og snart var jeg paa fransk Grund i det store Skib. Det var som et svømmende Hotel.

Paa Dækket bag ude kom man ind i en umaadelig stor Salon, med brede Gange og Borde paa begge Sider; Buffetter, Bibliothek og smukke Malerier, meest Landskaber, mellem de brede Vinduer. Udenfor, langs Salonen, strakte sig et bedækket Galeri, der om Aftenen oplystes ved flere Lygter; her sad man, her spadserede man. Udenfor Salonen, mod Skibets Midte, var Capitainens og Officerernes Kahytter, nu kom Kjøkkenet og Forraadshuset, Alt ovenpaa Dækket, saa fulgte det kæmpestore Maskineri; naar man mellem dette og de mægtige Skovlhjul var naaet over Skibets Midte, stod man paa »anden Plads«, der med »tredie« for ude var opfyldt af Gods og Passagerer, og frembød det meest maleriske Skue: Aber i Buur, Huusdyr i Indelukke, Papegøier og Kakaduer, en »Noa Ark« fra Sydamerika. Hen over hele Fartøiet svævede et luftigere Dæk, der forbandtes ved Trapper og Broer. Vi vare, hørte jeg, henved fem hundrede Passagerer. Efter Frokost hos Capitainen fulgte Afsked. *George O'Neill* spøjte og loe, jeg var veemodig; mon vi oftere skulde gjensees, jeg kom vistnok aldrig mere til dette fjerne, skønne Land, hvor jeg havde følt mig vel og hjemlig. Fra Relingen saae jeg *O'Neill* roe mod Land, hørte hans muntre Lev vell! jeg fulgte med Øinene Baaden, snart forsvandt den mellem de for Anker liggende Skibe; jeg søgte ned til min Koie, den allerbageste i Fartøiet; jeg vilde ved Søens Bevægelse blive ordenlig vugget. Nu lød Signalerne, Ankeret blev lettet, Dampen fik Lov at raade og vi glede paa den stærkt rullende Strøm forbi *Lissabons* malerisk liggende Bygninger, forbi Slot og Caserne, forbi det maurisk udseende *Belem* og snart vare vi ved Flodens Munding og ude paa Atlanterhavet. Skibet ligesom hævede sig, Bølgerne løftede sig større og større; op mod Kysten sprøitede den stærke Brænding; Luften blev køligere, vi styrede længere og længere ud. Imidlertid var Salonen bleven indrettet til Spisestue, vi vare saa mange Passagerer, at vi maatte samles i to Hold ved alle Maaltider. Jeg havde allerede taget Plads, saa yderligt, saa nær Udgangsdøren som muligt, thi jeg forudsaae det gik mig ikke længe godt at blive her. Gulvet syntes at løfte sig under mine Fødder; gennem Vinduerne saae jeg snart kun den høie, klare Luft, snart at vi vare saa dybt nede mellem Søerne, at disse syntes som Vandfald at rulle mod Skibet. Det varede længe før den første Ret blev bragt, jeg saae dem netop bringe Suppen, og saa maatte jeg søge ud i den friske Luft, sidde der lidende og dobbelt lidende ved at vide, at det vilde blive en endnu stærkere Søgang, naar vi kom længere ud, og at det ikke var een Nat, men hele tre Nætter og fire Dage, jeg havde at blive her, ja, at dette endogsaa kunde kaldes en heldig Reise. De fleste andre Passagerer havde allerede været een og tyve Nætter og Dage ude, for dem var det en kort Fart, den vi havde tilbage, men maaskee den ubehageligste, vi skulde over den spanske Sø, Vinden blæste, den havde tidligere stormet

altid fra Nordvest; jeg saae i den Retning over de store rullende Bølger og vidste at det nærmeste Land var Grønlands Kyst.

Endnu var *Cintras* Høider og Skove synlige, men før Solen gik ned, bleve Omridsene svagere og forsvandt tilsidst. Stjernerne kom frem, Luften blev kold; jeg vovede mig imidlertid ikke ned i min Kahyt, men søgte ind i den store Spisesal for her at tilbringe Natten; endnu var her livlig Tale, Kommen og Gaaen af de andre Passagerer, ud paa Aftenen bleve de færre og færre, tilsidst blev jeg ene, det var Midnat, Lysene bleve slukkede, kun fra den aabne Dør saae jeg et Skin fra en stor Lanterne. Jeg fornåm de rullende Søer, hørte Bølgernes Bryden, Maskinernes Gang, Signalklokkens Slag og Svarene som fulgte. Jeg tænkte paa Søens Magt, Dampens Magt; der var i alt Dette et Slags Regelmæssighed i de hemmende Stød, Søgangen, Skibets Bevægelse; snart var jeg fortrolig med alt Dette ligesom med Signalerne, men hver Afvigelse eller ny ubekjendt Lyd vakte min Opmærksomhed, jeg kunde ikke vende Tankerne fra de Ulykker, som kunde hænde; meer og meer blev levendegjort Erindringen og Forestillingen om min Ungdoms Veninde *Jette Wulff's* skrækkelige Død paa det samme Hav, da Dampskibet *Austria*, som hun var paa, brændte, al den Rædsel jeg derom havde læst, følt og lidt under, jeg havde igjen hendes Død saa levende i Tanke og Fornemmelse.

»I det brændende Skib paa det rullende Hav,

I Rædsler, som ei vi udholde at høre,

Har Du lidt, har Du endt, har Du fundet din Grav,

Dødsmaaden og Kampen naae aldrig vort Øre.«

Og som jeg laae her i Natten, slog med Eet Søen voldsomt mod Skibet, det ligesom standsede et Øieblik, det var som Dampen holdt sin Aande tilbage, Maskinen ikke bevægede sig, men i næste Øieblik var den vante Lyd og Bevægelse. Jeg tænkte paa Skibbrud, ufrivillig udmaalede det sig i min Tanke, hvorledes vi sank, Vandet knuste Loftet og trængte ind, alle Lys slukkedes, man fornåm det var Dødsøieblikket, men hvorlænge vilde man endnu beholde Bevidstheden. Jeg havde i dette Minut hele Dødsangestens Qval, Sveddraaber trængte frem paa min Pande; jeg sprang op, løb ud af Kahytten, en enkelt Lanterne skinnede her, jeg rev Seilet tilside ved Relingen og saae ud: – Hvilken Pragt, hvilken Storhed! Hele det rullende Hav lyste som Ild; de store Bølger væltede med phosphorisk Glands. Det var, som glede vi over et Ildhav. Jeg blev saa overvældet af den hele Herlighed, at Dødsangesten i samme Nu forsvandt. Faren var ikke større, ikke mindre, end den altid kunde være, men nu tænkte jeg ikke paa den; Phantasien havde faaet en anden Retning, og min Tanke var Hengivelse; døer jeg i denne Nat, eller om nogle Aar, er det vel saa vigtigt for mig at leve disse; Døden kommer jo dog, og her er det i Storhed og Herlighed.

Jeg stod længe i den stjerneklare Nat og saae paa det stortrullende Verdenshav, og da jeg igjen søgte ind i Salen og strakte mig paa Sophaen, var Sindet forfrisket og glad i Hengivelse til Gud:

Du Evighedens Gaade,

Du Lys for min Forstand,

Du Kjærlighed og Naade

Saa stor den rummes kan.

Fra Dig alt Livet vælder,

Til Dig alt Liv gaaer hen,

Til Dig jeg Hoved helder,

Du Barnets store Ven.
 Jeg Øinene vil fæste
 Fortrøstningsfuld paa Dig,
 Hvad der er mig det Bedste,
 Det vil Du give mig!
 O lad den Tro ei briste
 Hos mig i Angstens Stund,
 Og i den allersidste
 Kys mig med Fadermund.

Efter nogle Timers styrkende Søvn vaagnede jeg i den tidlige Morgen, Søen gik høit, den portugisiske Kyst var endnu paa et enkelt Sted at øine. Jeg gik ud paa Galeriet, begyndte der saa smaat at røre mig. En af Søofficererne lærte mig at tage sikkert Fodfæste, og hvorledes jeg skulde gaae for at være med i Fartøiets Bevægelse; Søsyge fornam jeg ikke; jeg saae paa de rullende Søer, begyndte at betragte Livet ombord og mine forskellige Medreisende. Man havde sagt mig at her var meget blandet Selskab, og snart fik jeg et Slags Beviis herfor. Der kom om Morgen, op fra en af Kahytterne, en ældre Dame; hun græd og beklagede sig, hun var ombord bleven bestjaalet. Damen var gaaet ombord i *Rio* og havde derfra deelt Kahyt med en anden, hende ubekjendt Dame, der udgav sig for at være en Consuls Frue og vilde til *Lissabon*; der havde hun igaar forladt Skibet og medtaget hendes Guldpenge, Braceletter og Creditiv. Før vi naaede *Bordeaux* kunde der ikke blive telegrapheret til *Lissabon*, da var tilvisse Tyven allerede borte fra Byen, ude af Landet, inde i *Spanien*, og videre frem.

Bølgerne løftede sig høit, jeg spurgte Capitainen om de bleve endnu større, naar vi kom ind i »spansk Sø.« »Jeg troer det!« svarede han; men op ad Dagen, alt som vi naaede nordligere op, blev Søgangen mindre, jeg kunde fastere bevæge mig og saae mig nu om i Fartøiet. Jeg har omtalt dets Udstrækning og Størrelse, den vidt udstrakte Kahyt-Caserne i Dybden, Kjøkken, Forraadskamre, Maskineri og Vrimlen af Passagerer oppe og nede. Paa Verandaen, paa hver Side af Spisesalen, sad paa Bænke og Stole Damer og Herrer i Samtale, eller med en Bog, Haandarbeide og Sligt. I Maskin-Svælget, hvor Ilden lyste under Dampkjedlerne, bevægede sig halvnøgne Arbeidsfolkene; traadte man ind paa anden Plads, da var det vanskeligt at komme frem for de paa Dækket udstrakte Grupper af Reisende, de mange opstillede Sager, Aber i Bure, gyngende Kakaduer og Papegøier, en Vrimmel af Børn, et Virvar, en Tummel, som paa en Markedsplads.

Endnu vovede jeg mig dog ikke op paa det Øverste ved Broer og Trapper forbundne Dæk, hvorfra Commandoen raabtes og signaliseredes og den store Klokke angav nøiagtig Tiden. Denne gik med rask Fart og vort Dampskib med ikke mindre, og dog først seent paa Eftermiddagen naaede vi saa høit, at Cap *Finisterre* var at see, men snart, da Solen sank, svandt dets Omrids i Nattens Mørke. Vi samledes nu, og næsten alt for Mange, i den store Spisesal, Alle vel, Alle lystige, Børnene altfor lystige, der var et Børnevøvl, et Børneskrig; i flere Timer hamrede et Par Smaa paa Claveret, og Forældrene havde saa stor Glæde af deres Børns Lystighed, at de ikke tænkte paa hvor besværlig og ørepiinlig den var for os Andre. De lode dem hamre løs, støie og muddre. Mod Midnat blev det stille.

Da jeg næste Morgen kom ud paa Dækket vare vi i den biskaiske Havbugt, altsaa midt inde i spansk Sø, og her var blikstille, den kunde ikke være skjønnere, Vandfladen laae som et stort udspændt Silketøi, det var som glede vi hen over en Indsø, hvor Vinden hvilede. Saaledes

viste sig den spanske Sø, den, jeg havde frygtet saa meget. Endnu saae jeg Bjerghøiderne paa den portugisiske og spanske Kyst. Forskjellige Gjenstande dreve paa Søen, de vare ved Stormveir revne overbord; her flød Vragstykker af forulykkede Skibe, der saae jeg en stor rødmalet Kasse, den drev sin Vei, vi vor.

I Dag endelig naaede jeg op paa det øverste Dæk, gik hen over de hængende Broer, nød ret Skuet af det herlige uendelige Hav, saae store Fisk løfte sig over Vandfladen, øinede enkelte lavt svævende Søfugle. Mod Aften trak Skyer op i Vest, Søen reiste hvide Toppe; det blev Regn og jeg tyede med de Andre ind i Salonen; jeg følte mig ganske søvant, vovede mig ned i min Kahyt, første Gang efter at vi vare komne paa Havet; Skibets Slingren i den stærke Dønning lod mig et Par Gange falde mod Koien. Det blev stille ovenover, jeg troede at høre den susende Vind, men det var Skibets Hjul som arbeidede.

I den tidlige Morgen, det var fjerde Dag jeg var ombord, skyndte jeg mig op paa Dækket, her var stor Reengjøren og Vasken, vi nærmede os den franske Kyst, dog endnu var den ikke at øine. Efter Frokosten kom vi forbi Fyrtaarnet, der, ud for *Girondefloden*, er rejst paa en Klippe i Havet; først herfra viser sig Kysten, der er sandet og flad.

Gironde kom som en heel bred Sø ud i Oceanet, aldeles guul, Havvandet farvedes af den en heel Miil ude. Man havde i *Lissabon* sagt at der var Cholera i *Bordeaux*, men betvivlede det dog; Lodsens, som kom ombord, forsikkrede os at Sundhedstilstanden var god, det var den behagelige første Hilsen.

Saasart vi vare inde i Floden, blev der kastet Anker, to smaa Dampskibe ventede paa os, det ene optog Passagerernes Gods, det andet Passagererne selv; vi vare saa Mange, at Fartøiet blev aldeles overfyldt, neppe Halvdelen fik Siddeplads. *Girondefloden* bevarede her en Deel sin Udstrækning til begge Sider, indtil hvor den oppe i Landet dannes af Floderne *Garonne* og *Dordogne*. Paa begge Sider ind i Landet saae vi deilige grønne Kyster, med Viinhaver, Byer, Villaer, Grupper af Poppeltræer, en heel frodig vextende Guirlande. En gammel Militair var Opmærksomheden selv i at vise og underrette mig om Alt hvad vi glede forbi.

Det blev imidlertid Aften, Klokken var syv før vi naaede *Bordeaux*, Skibet lagde an ved Quaien, høit oppe i Byen. Jeg steg i Land, men saae ikke et kjendt Ansigt i Mængden, før Leietjenere fra Hotellet, hvor jeg tidligere havde boet, kom mig imøde, Vognen ventede, og som en kjær gammel Bekjendt hilsendes jeg af alle Husets Folk. Snart saae jeg kjære Venner. Søreisen var overstaaet, *Portugal* og *Spanien* laae bag ved mig, jeg var i *Frankrig* og om faa Dage i *Danmark*.